

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

PERCEPCIJA PROFESIONALNOG IDENTITETA
ODGAJATELJA IZ PERSPEKTIVE RODITELJA

Završni magistarski rad

IME I PREZIME STUDENTA
AMELA BAHTIĆ

Sarajevo, 2022.

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

PERCEPCIJA PROFESIONALNOG IDENTITETA
ODGAJATELJA IZ PERSPEKTIVE RODITELJA

Završni magistarski rad

Mentor:
Doc. dr Dženeta Camović

Student:
Amela Bahtić

Sarajevo, 2022.

Oni koji ne znaju, rade. Oni koji razumiju, poučavaju.

Aristotel

Sažetak

Odgajatelj je jedan od glavni faktora koji utiču na razvoj ličnosti djeteta. Odgajatelj se bavi odgojem i obrazovanjem drugih i mora mora posjedovati niz drugih kvaliteta i kompetencija koje će odrediti njen uspjeh u obavljanju te uloge. Za dolazak do tih kvaliteta treba puno znanja, strpljenja, ljubavi i još više uloženog truda u vlastiti napredak, potrebno je kritički razmišljati o svojim mogućnostima, obrazovati se i primati savjete otvorenog uma. Kompetencije odgajatelja se ogledaju u umijeću oblikovanja dječijih umova putem svoje kreativnosti na sve načine. Odgajatelj uspješno rukovodi grupom, a to rezultira stalnim učenjem.

Ključne riječi: odgajatelj, kompetencije, učenje,

Summary

The educator is one of the main factors influencing the development of a child's personality. The educator deals with the upbringing and education of others and must possess a number of other qualities and competencies that will determine her success in performing that role. To reach these qualities requires a lot of knowledge, patience, love and even more effort in their own progress, it is necessary to think critically about their capabilities, educate themselves and receive advice of an open mind. ways. The educator successfully leads the group, and this results in continuous learning.

Keywords: educator, competencies, learning,

SADRŽAJ

Summary	4
1. UVOD	1
2. PROFESIONALNI IDENTITET ODGAJATELJA	3
2.1. Odgajatelj nosilac odgojno-obrazovnog procesa.....	4
2.2. Profesionalna kompetencija odgajatelja	5
2.3. Lične, stručne i profesionalne kompetencije odgajatelja.....	8
2.4. Profesionalni identitet odgajatelja	11
2.5. Standardi za odgajatelje.....	12
2.6. Odgajatelj u odgojno-obrazovnom procesu.....	13
3. PROFESIONALNO USAVRŠAVANJE ODGAJATELJA	16
3.1. Profesionalni razvoj i stručno usavršavanje odgajatelja.....	16
3.2. Oblici profesionalnog razvoja i stručnog usavršavanje odgajatelja	19
4. ISTRAŽIVAČKI DIO RADA	21
4.1. Problem i predmet istraživanja	21
4.2. Cilj istraživanja.....	21
4.3. Zadaci istraživanja	21
4.4. Metode istraživanja.....	22
4.5. Tehnike istraživanja.....	22
4.6. Uzorak istraživanja	23
5. REZULTATI ISTRAŽIVANJA.....	26
5.1. Mišljenje roditelja o ključnim kompetencijama odgajatelja.....	26
5.2. Mišljenje roditelja o ulogama koje predškolski odgajatelji imaju u odgoju djece.....	35
5.3. Mišljenje roditelja o poželjnim osobinama odgajatelja.....	38
6. INTERPRETACIJA REZULTATA.....	43
7. ZAKLJUČAK.....	45
POPIS LITERATURE	48
Popis slika	51
PRILOG	52
Anketni upitnik.....	52

1. UVOD

Svaka zajednica, koja želi biti produktivna, razvijena i samoodrživa mora svoje prednosti graditi na znanju i stalnom širenju mogućnosti za učenje. Stepenn razvoja obrazovanja je bitan indikator društvenog, kulturnog i ekonomskog razvoja društva. Odgoj i obrazovanje je jedan od osnovnih kriterija konkurentnosti u 21. stoljeću.

Savremeno društvo postavlja nove kriterije i zahtjeve na polju odgoja i obrazovanja a posebno u dijelu odgajateljskog poziva. Od odgajatelja se zahtijevaju neke nove kompetencije. Odgajatelj predškolske djece je osoba od velike važnosti u samom razvoju djeteta, samim tim potrebno je da posjeduje odgovarajuće sposobnosti, karakteristike i osobine ličnosti. Za ostvarivanje, razvoj i učenje svakom djetetu potreban je odgoj i obrazovanje, a u samom odgoju potreban je odgajatelj koji će tu osobu usmjeravati kako bi ostvarila svoj postavljeni cilj. Ukoliko razmatramo karakteristike dobrog odgajatelja, onda možemo reći da odgajatelj treba raspolagati stručnim znanjima koja zna primijeniti, a i samim tim se znati prilagoditi neočekivanim situacijama u praksi, ne oslanjajući se samo na teorijska znanja. Djeca učenjem po modelu oponašaju osobe u svojoj blizini, pa samim tim i odgajatelje koji im predstavljaju osobu od koje će da nauče mnogo poželjnih oblika ponašanja, ali i usvoje znanja kojeg će primjenjivati u svom daljem životu. Smatra se da nepostoji idealan profil dobrog odgojitelja, ali postoji velik broj važnih osobina koje omogućuju da svaki odgajatelj u praktičnim situacijama naglašava vrline koje posjeduje, a ne ispoljava svoje slabosti. Kvalitet rada ustanove predškolskog odgoja zavisi od profesionalnog razvoja, kompetencije i stila ponašanja odgojitelja, zato je neophodno da odgajatelj raspolaže sa znanjem, kompetencijama, sposobnostima i vještinama da bi mogao da kvalitetno obavlja svoj posao. Ovaj rad je usmjeren na procjenu percepcije profesionalnog identiteta odgojitelja iz perspektive roditelja.

Pored uvoda i zaključka, ovaj rad smo podijelili na tri dijela.

U prvom dijelu koji je teorijski osvrnut ćemo se na pojmovno određenje profesije, profesionalnog identiteta, ali i pojmom odgajatelja, njegove profesije i karakteristika. U ovom dijelu obradit ćemo modele saradnje roditelja i odgajatelja.

Drugi dio rada je metodološki. U ovom dijelu navešćemo problem, predmet, cilj i zadatke istraživanja, kao i metode, tehnike i instrumente koje smo koristili prilikom prikupljanja podataka.

Treći dio rada predstavlja analiza i interpretacija rezultata istraživanja. U ovom dijelu rada ispunićemo navedene zadatke istraživanja, koji se odnose na profesionalni identitet odgajatelja, njegovih kompetencija, standarda iz perspektiva roditelja.

2. PROFESIONALNI IDENTITET ODGAJATELJA

Odgajatelji su moderatori obrazovnog procesa. Pažljivim i humanim odnosom prema svoj djeci, poštivanjem ličnosti djeteta, objektivnošću i visokim etičkim kodeksom, odgajatelj planira, podstiče, usmjerava, prati i analizira uspjeh svakog djeteta pojedinačno ili u grupama u cjelini.

Profesionalni identitet podrazumijeva proces kroz koji osoba nastoji integrisati svoje različite uloge i statuse kao i svoja različita iskustva u koherentnu sliku o sebi, a sam profesionalni identitet odgajatelja uključuje kognitivno-psihološku i sociološku perspektivu. Korthagenov model profesionalnog identiteta uključuje sljedeće:

- Misija – zašto ste ovdje, čemu ste predani?
- Identitet – ko ste vi, kako vidite svoju ulogu u...?
- Uvjerenje – u šta vjerujete?
- Kompetencije – šta možeš, znaš učiniti?
- Ponašanje – šta činite?
- Okolina – s čim se morate suočiti, nositi, što utiče na vas? (Prema Epsteinu (1978. u Vizek Vidović, ur., 2011.)

Zadatak odgajatelja je da aktivno prati individualne potrebe djeteta u jednoj grupi, pripremaju im stimulativne materijale i aktivnosti, postižu dobru i pozitivnu saradnja i komunikaciju sa roditeljima i kolegama. Odgajatelj kao profesionalac usmjeren je na odgojno-obrazovne segmente za podsticanje dječijeg razvoja. Priznavanje profesionalnih kompetencija odgajatelja je iskorištavanje potencijala svakog djeteta i razvijanje njegovih individualnih karakteristika.

Brojni su se teoretičari i psiholozi tokom historije bavili istraživanjem pojma odgajatelj i definicijom ovog pojma. Riječ odgajatelj zabilježena je još polovinom 18 stoljeća.

Odgajatelj je osoba koja treba razvijati djetetove osobine, što znači da treba odvojiti odgoj od manipulacije, odnosno odgajatelja od manipulatora jer manipulacijom se onemogućava taj razvoj. Platon je prvi koji je odgoj smatrao manipulacijom: „odgoj se nužno pretvara u manipulaciju kultivacijom, koja usmjerava djetetov razvoj ka spoljnjem i unaprijed određenom cilju. (Polić, 1993: 19).

Profesionalni identitet se može sagledati i kao vrsta društvenog identiteta, osjećaja jedinstva pojedinca prema ostalim članovima iste struke. U očima drugih se može posmatrati i

kao ugled, kao sastavni dio identiteta koji je definisan od strane drugih.(Karlovčanin, Dundović, 2014:1).

Između odgajatelja i djeteta uvijek postoji određeni afektivni odnos, koji je poželjan odgovarajući i prijateljski.

Odgajatelj je osoba koja na bilo koji način djeluje kao odgajatelj, sudjeluje u nečijem odgoju, ona mora osjećati potrebu za tim što radi. Odgoj je izraz odgajateljeve potrebe da djeluje odgojno, tj. da stvaralački nekome posreduje kulturu, da je prenosi, ali i da je obogaćuje. (Polić, 1993: 19).

U pristupu novijem obrazovanju odgajatelja postupno se diferenciraju novi i fleksibilniji pogledi usmjereni na promišljanje njihove uloge u promijenjenim društvenim uslovima i zahtjevi koji nužno nameću drugačije strategije u stvaranju i razvijanju potrebnih profesionalnih znanja i kompetencije budućih odgajatelja.

Profesionalni identitet predstavlja sliku samih odgojitelja o sebi i svojoj profesiji. On uključuje „vlastite ciljeve, odgovornost, stil rada, učinkovitost, stupanj zadovoljstva te planiranje razvoja karijere. (Domović, 2011:26).

Aktivistički identitet promiče zajedništvo i suradnju među profesionalcima, a odgovornost se širi od svakodnevne prakse u radu s djecom na odgovornost za razvoj ustanove, sustava, zajednice, sve do preuzimanja odgovornosti za razvoj profesije i svoje ulogu u njoj. (Fatović, 2016:628).

2.1. Odgajatelj nosilac odgojno-obrazovnog procesa

Predškolski odgoj i obrazovanje obuhvata njegu, odgoj i obrazovanje djece u dobi od prve do šeste godine života, odnosno do polaska u školu, i na specifičan način doprinosi ostvarivanju jedinstvenog cilja odgoja i obrazovanja: svestrani razvoj ličnosti, njeno osposobljavanje za kreativan odnos prema stvarnosti i slobodno ispoljavanje individualnosti. Predškolski odgoj i obrazovanje je integralni dio jedinstvenog odgojno-obrazovnog sistema, na koji se programski nadovezuje osnovni odgoj i obrazovanje.

Odgajatelj je nosilac odgojno obrazovnog procesa u predškolskim ustanovama. Predškolski odgoj i obrazovanje je dopuna roditeljskom odgoju i obrazovanju. Roditeljski odgoj je prvi odgoj koji se pruža djetetu i ta uloga je nezamjenjiva.

Odgajanje u roditeljskom domu i predškolskoj ustanovi bi se trebali dopunjavati, usmjereni na dijete, njegove interese i zadovoljenje njegovih potreba (bioloških, fizičkih, kognitivnih, socijalnih, stvaralačkih). Na djecu djeluju i brojni drugi faktori poput vršnjaka, braća i sestre, mas-mediji i slično. U porodici se postavljaju temelji socijalizacije djeteta koja se poslije nadograđuje u predškolskoj ustanovi. (Stevanović, 2001: 29).

Odgajatelj ima važnu ulogu u postavljanju jasnih odgojno-obrazovnih ciljeva koje je moguće ostvariti i vrednovati u konkretnim uslovima. Zbog toga od kvalitete obrazovanja i kontinuiranog profesionalnog usavršavanja odgajatelja zavisi uspjeh promjene u cjelokupnom odgojno-obrazovnom sistemu. Kvalitetu odgoja i obrazovanja se može se posmatrati kroz postignuća djece, odnosno krajnje ishode koji nastaju kroz sami proces aktivnosti s djecom.

Profesionalni razvoj odgajatelja je veoma važan za poboljšanje kvaliteta i efikasnosti odgoja djece koje karakterišu odgajateljeva znanja o svim aspektima života, njegovim sposobnostima, odnosu prema radu, o njegovom moralu kao njegovim materijalnim i duhovnim vrijednostima. Zbog toga odgajatelj mora imati posebnu obuku i posebne ljudske i moralne vrijednosti. Odgajatelj mora poznavati svako dijete kao i njegove sposobnosti pa dodjeljivanjem određenih zadataka omogućava samostalnost djeteta i njegovu sposobnost za rad u društvu i društvenim aktivnostima. Odgajatelj time po pravilu upoznaje dijete, podržava, usmjerava i pomaže mu da prevaziđe prepreke primjenom stečenog iskustva i rješavanjem problema. (Lučić, 2007:152).

2.2. Profesionalna kompetencija odgajatelja

Obzirom na svjetska kretanja i spoznaje o obrazovanju odgajatelja i nekih iskustava obrazovanja odgajatelja u Bosni i Hercegovini možemo zaključiti da je bila nužna promjena koncepta o profesionalnoj kompetenciji odgajatelja.

Kada govorimo o profesionalnoj kompetenciji odgajatelja misli se na uticaj odgajatelja na prepoznavanje i iskorištavanje djetetovih potencijala te razvijanje individualnih karakteristika, jer opšte je poznato da odgajatelj može podstaći ili u nesretnijoj varijanti, ograničavati razvoj djeteta svojom odgovarajućom ili neodgovarajućom praksom.

Profesionalna kompetencija odgajatelja ogledajase u diskursu znanja, vještina i stavova. Postoji nekoliko načina određivanja ili definisanja profesionalne kompetencije odgajatelja. Često se pri tome koristi procjena akademske zajednice koja u okviru svoje

profesionalne pripreme definiše očekivane ishode učenja i potrebne vještine ili se fokusira na procjenu znanja, vještina i sposobnostima potrebnim za uspješno obavljanje profesionalnih zadataka.

Weinert (Ćatić, 2012:175) iznosi „minimalne kriterije definisanja pojma kompetencije“, unutar kojih ističe da se pojam kompetencija odnosi na nužno potrebne pretpostavke koje pomažu pojedincima odgovarati na složene zahtjeve. Zatim naglašava važnost prisutnosti kognitivnih i nekognitivnih komponenata unutar tih pretpostavki za uspješno djelovanje (motivacijske, etičke, voljne i socijalne komponente). Nadalje, navodi i kako kompetencija zahtjeva visok nivo složenosti, pri čemu je uspoređuje s vještinom koja podrazumijeva automatizirano djelovanje. Kao posljednji kriterij navodi važnost procesa učenja koji je nužan preduvjet za stjecanje kompetencija. Poole, Nielsen, Horrigan i Langan-Fox (Ćatić, 2012:176) definišu kompetenciju kao „kombinaciju znanja, vještina, stajališta, motivacije i osobnih karakteristika koje pojedincu omogućuju da aktivno i učinkovito djeluje u određenoj situaciji“

U definiciji profesionalnih kompetencija razlikuju se pojmovi kompetentan i imati kompetencije. Prvi pojam se odnosi na zahtjeve profesije koje je često određen minimalnim standardima profesijedok za drugi pojam označava da osoba ima one osobine koje joj omogućuju kompetentno djelovanje. Tokom profesionalnog razvoja moguće doseći kompetencije koje uključuju kognitivne, funkcionalne, osobne i vrijednosne kompetencije čiji ishod jest profesionalna kompetencija. (Višnjić-Jevtić, 2018:68).

Kompetencijska područja se definišu s obzirom na djelovanje. (Rangelov-Jusović,2007:6).

Međutim, uzajamna veza teorije i prakse podrazumijeva potrebu istovremeno poštovati prosudbe stručnjaka i praktičara kao osnova za izgradnju novih kompetencija praktičara i podizanja kvalitete odgojno- obrazovne prakse. (Bredenkamp, 1994:59-64).

Mnogi autori da je kompetencija budućeg odgajatelja određena njegovim poznavanjem nauke, ali i načinom na koji obavlja svoj profesionalni zadatak.

To znači da od njega se očekuje da je dobro obrazovan pojedinac solidnog opšteg obrazovanja i kvalitetne profesionalne pripreme. (Spodek i Sarcho, 1990: 23-44). Znanje budućeg odgajatelja treba da se odnosi na poznavanje teorije djetetovog razvoja i učenja i predškolskog kurikulumu, organizacije okoline, sposobnost pravilne procjene djetetovih potreba i vještina i

umjetnost dobre komunikacije. Način na koji podučava odražava njegovu socijalnu pozadinu, težnje i moguću podršku ili nedostatak vršnjačke podrške.

Efikasan praktičar treba da zna identificirati djetetove individualne potrebe, da znanačine i sredstva učenja, organizaciju procesa učenja, procjena uspjeha deteta, alternativne strategije učenja i njihove efekte na razvoj i odgoj djeteta. (Ross i grupa autora, 2002: 36-40).

Prema „Standardima kvaliteta rada odgajateljica, pedagogica i direktorica u predškolskom odgoju i obrazovanju“, (2011) profesionalne kompetencije koje su neophodne za rad s djecom u predškolskim ustanovama, na kojima su zasnovani Standardi kvaliteta rada su:

- Pedagoške kompetencije
- Metodičko-akcione kompetencije
- Organizacijske kompetencije
- Socijalno-komunikacijske kompetencije
- Stalno profesionalno usavršavanje, odgovornost i etičnost

Pedagoške kompetencije imaju potrebu za dvije osnovne polazne tačke: potrebu za holističkim pristupom u istraživanju kompetencija i kombinacija formalnoga obrazovanja i usavršavanja (nakon formalnoga obrazovanja). Stoga, pitanju o pedagoškim kompetencijama odgajatelja potrebno je pristupati multidisciplinarno (pedagogija, psihologija, sociologija, komunikologija itd.) te na znanstveno utemeljenim pokazateljima graditi programe stručnog usavršavanja koji će na optimalan način zadovoljiti trenutne potrebe odgajatelja, uzimajući u obzir činjenicu promjenjivosti posebnih (specifičnih) potreba pojedinca. (Kostović-Vranješ, Ljubetić, 2008:148).

Pri procjeni potrebne kompetencije unutar različitih pristupa moraju se stvoriti kompletan i dinamični i koherentni elementi koji će tvoriti holistički model.

Kompetencije nisu statična pojava te ih se ne može jednom razviti i imati ih zauvijek, već su one razvojne i uvjetovane su spremnošću na usavršavanje odnosno cjeloživotno učenje (Brajša-Žganec, 2006:78).

Metodičke kompetencije odgajatelja predstavljaju sistem znanja o određenoj znanosti ili određenom odgojno-obrazovnom području i sposobnost uspješne primjene metodičkih znanja u planiranju, programiranju, pripremanju, realizaciji, vrednovanju, istraživanju i inoviranju koncepcija aktivnog učenja djeteta, dok akcione kompetencije odnose na informatičku i komunikacijsku pismenost, savjesnost, inicijativu, unutrašnju volju i sl.

Organizacijske kompetencije odgajatelja su veoma bitne kod uspostave partnerskog odnosa sa roditeljima. U takvim je nastojanjima, vrlo značajno razvijati pozitivnu afirmaciju i motivaciju s obzirom na višestranu napori vode ka pozitivnom odnosu dijaloga i saradnje.

Svaki odgajatelj neophodno mora posjedovati socijalno-komunikacijske kompetencije.

Poštivanje drugoga, tolerancija na različitosti, kontrola vlastitih impulsa, misli i ponašanja, sposobnost efikasnog rješavanja konflikata, empatija i druge socijalne kompetencije danas predstavljaju sastavni dio ključnih kompetencija koje su neophodne bilo kom stručnjaku. Veoma je važno da odgajatelj ima razvijene komunikacijske kompetencije, jer se komunikacija u procesu savjetovanja odvija na više nivoa. Suština djelovanja usmjerena je na uspostavljanje interpersonalnog odnosa i komunikacije koja uključuje neverbalne znakove, povratnu informaciju, adekvatno postavljanje pitanja, reflektovanje osjećanja, aktivno slušanje, samootkrivanje, parafraziranje, itd. (Zuković, Slipčević, 2016:87).

Potrebno je da odgajatelj redovno procjenjuje i jača kvalitetu i učinkovitost svog rada, te ima dobru saradnju sa ostalim kolegama na poboljšanju programa i nastavne prakse za djecu i njihove roditelje.

Nivo ukupne kompetentnosti odgojitelja, svakako određuje i sposobnost sistemskog razmišljanja, Sistemski razmišljati znači razvijati osjetljivost za suptilnu i dinamičku međusobnu povezanost koja živim sistemima daje njihov jedinstveni karakter. Naime, sistemsko razmišljanje nudi jezik koji započinje reorganizacijom načina razmišljanja ljudi, a sve promjene potrebne za stvaranje organizacije koja uči „odnose se na promjene razmišljanja – od sagledavanja dijelova prema sagledavanju cjeline, od viđenja ljudi kao bespomoćnih objekata koji samo reagiraju prema tome da ih se vidi kao aktivne sudionike u oblikovanju svoje stvarnosti, od reagiranja na sadašnjost prema stvaranju budućnosti. (Sange, 2003:75).

2.3. Lične, stručne i profesionalne kompetencije odgajatelja

Lične, stručne i profesionalne kompetencije posjeduje svaki odgajatelj, a one se u svom djelovanju nadopunjuju.

Razvoj profesionalnog identiteta odgajatelja aktualno je pitanje suvremene politike i prakse ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja posebice u kontekstu afirmisanih znanja o značaju odrasle osobe kao kreatora poticajnog okruženja u kojem se ostvaruje rano

djetinjstvo. Profesionalnost i lična kompetencija odgajatelja postaju najvažniji resursi i preduslovi pretvaranja vrtića u dobro okruženje njegu, brigu, igru, učenje i socijalnu ravnopravnost. (Krstović, 2007:27) .

Svakodnevni izazovi s kojima se savremeni odgojitelji susreću, zajedno sa zahtjevima koji se pred njih stavljaju, iziskuju kompetentne odgojitelje koji se s njima mogu nositi. Prepoznavanje i poticanje djetetovih potencijala u osnovi je njihovog djelovanja. Kao što ne postoji jednoznačna definicija kompetencije, tako ne postoji ni jednoznačno definisanje odgojiteljskih kompetencija.

Svako od nas posjeduje određene lične kompetencije. Te su kompetencije individualne i odnose se na svakog pojedinca zasebno. Neke osobe se lako snađu u nekim životnim situacijama, dok drugi ne da se ne snalaze nego idu u totalno krivom smjeru. Lična kompetencija sposobnost je odgajatelja da uvažava individualnost svakog pojedinca i oprezno interpretira njihova ponašanja u različitim situacijama kako bi odredili kada i na koji način će pružiti podršku njihovom razvoju. Lična kompetencija je najsloženija kompetencija jer zahtijeva posmatranje djeteta u različitim situacijama.

Slika 1. Osnovni faktori lične kompetencije odgajatelja. Adaptirano prema Jurčić (2014), Kompetentnost nastavnika — pedagoške i didaktičke dimenzije. Pedagogijska istraživanja

Stručne kompetencije dobijemo obrazovanjem. Profesionalne kompetencije su vezane za profesiju. Pojedinaac može biti stručan ali ne i profesionalan.

Unapređenje kvalitete odgoja i obrazovanja moguće je jedino uz razvijanje profesionalnih kompetencija odgajatelja potrebnih za humanistički pristup odgoju i obrazovanju.

Slika 2. Profil profesionalnih kompetencija odgajatelja. Adaptirano prema Jurčić (2014), Kompetentnost nastavnika — pedagoške i didaktičke dimenzije. Pedagogijska istraživanja

Potrebno je razlikovati pedagoške od didaktičkih dimenzija iako one zavise jedna od druge. Bez pedagoških dimenzija se ne mogu primijeniti didaktičke dimenzije u nastavi, ali ako nisu razvijene didaktičke, dijete gubi interes u aktivnostima.

2.4. Profesionalni identitet odgajatelja

Profesionalni identitet predstavlja sliku samih odgajatelja o sebi i svojoj profesiji. On uključuje „vlastite ciljeve, odgovornost, stil rada, učinkovitost, stepen zadovoljstva te planiranje razvoja karijere“ (Domović 2011: 26). Identitet je način na koji se percipira uloga profesije u društvu, ali i vlastita uloga unutar profesije.

Potrebno je istaknuti da profesionalni identitet nije stalan, promjenjiv je i nestabilan te bitno ovisi o radu s drugima. Na identitet odgojitelja utječu vanjski i unutrašnji činitelji. Pod vanjske činitelje spadaju kontekst i odnosi s drugim kolegama, a unutrašnji obuhvaćaju emocije (Domović, 2011:27).

U odgoju i obrazovanju prihvatljiviji je aktivistički identitet, nasuprot individualizmu, kompetitivnosti i visokom stepenu regulacije i kontrole, oblikovan na demokratskome diskursu. Aktivistički identitet promoviše zajedništvo i saradnju među profesionalcima, a odgovornost se širi od svakodnevne prakse u radu s djecom na odgovornost za razvoj ustanove, sistema, zajednice, sve do preuzimanja odgovornosti za razvoj profesije i svoje ulogu u njoj. Takav oblik profesionalnog identiteta podrazumijeva svijest o demokratskoj kulturi koja omogućava slobodan protok ideja, saradničku kulturu suživota unutar profesionalne zajednice, korištenje kritičke refleksije i analize, međusobno uvažavanje i promovisanje principa jednakosti i socijalne pravde koja uključuje i brigu za druge, naročito za slabije i manjine.

Autori Rogers i Scott (2008:43) kao temeljna obilježja profesionalnog identiteta navode sljedeće:

- identitet zavisi i razvija se unutar konteksta i na njega utiču kulturne, političke, historijske i socijalne promjene
- formira se u odnosu s drugima i uključuje emocije
- promjenjiv je, nestabilna i višestruk
- uključuje građenje i nadograđivanje kroz vrijeme.

Temelj za odgovoran i proaktivan pristup izgradnji profesionalizma nalazi se unutar same profesije. Domović (2011) prije svega ističe kapacitet za učenje. Iako su učenje i poučavanje temeljne aktivnosti odgojitelja, važno je poticati sve njihove dimenzije utječući na taj način izravno na osobni rast svakog pojedinca, na razvoj profesionalnih znanja i vještina te na razinu informiranosti koja omogućava argumentiranje i implementaciju obrazovnih ciljeva unutar obrazovnih politika, a radi zaštite interesa profesije (Domović, 2011).

2.5. Standardi za odgajatelje

Standardi su kvaliteta odgojno-obrazovnog rada odgajatelja i u današnje savremeno doba se javlja kao novi izazov. Postoji nekoliko načina određivanja ili definiranja profesionalne kompetencije odgajatelja, tvrdi autorica. Često se pri tome koristimo procjenama akademske zajednice koja u sklopu svoje profesionalne pripreme definira očekivane ishode učenja i potrebne vještine, ili se pak orijentiramo na procjenu praktičara o

znanjima, vještinama i sposobnostima potrebnim za uspješno obavljanje profesionalne zadaće. (Slunjski i ostali, 2003:46).

Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje je 2011. godine donijela standarde kvaliteta rada odgajateljica, pedagogica i direktorica u predškolskom odgoju i obrazovanju.

Standardi su:

1. Razumijevanje konstruktivističke filozofije odgoja i obrazovanja i temeljnih principa predškolstva
2. Individualizacija i diferencijacija
3. Posmatranje, praćenje djece u skladu sa ishodima razvoja i učenja
4. Partnerstvo s porodicom i lokalnom zajednicom
5. Planiranje na principima integrisanog kurikuluma
6. Strategija podrške razvoju i učenju kroz igru
7. Kreiranje okruženja za razvoj i učenje kroz igru
8. Primjena filozofije i vještina kvalitetne/nenasilne komunikacije u odgoju – jasno izražavanje i kvalitetno slušanje –
9. Uvažavanje različitosti i demokratski principi
10. Timski rad
11. Unapređenje kvaliteta i kontinuirani profesionalni razvoj
12. Profesionalna etika i odgovornost.

2.6. Odgajatelj u odgojno-obrazovnom procesu

Odgajatelj ima najvažniju ulogu u odgojno-obrazovnom procesu. On u nastavnom procesu treba imati ulogu mentora. Svu pažnju usmjerava na dijete. Profil savremenog odgajatelja koji će uspješno odgovoriti na pitanja aktualna u odgojno-obrazovnom procesu sadrži sljedeće elemente:

1. Razvijanje opšte sposobnosti
2. Razvijanje specifične sposobnosti
3. Posjedovanje opšteg obrazovanja
4. Posjedovanje dobrog stručnog obrazovanja

5. Pedagoško-psihološko obrazovanje
6. Didaktičko-metodičko obrazovanje
7. Fizičko i mentalno zdravlje
8. Ljubav prema djeci
9. Pozitivne osobine ličnosti (humanost, otvorenost duha, altruizam, socijabilnost, moralni kvalitete, odgovornost, dosjetljivost, radišnost i kreativnost).

Navedene osobine se mogu mjeriti na skali od veoma niske do veoma visoke razvijenosti. Da bi uspješno mogao da obavlja svoj posao sve karakteristike odgajatelja potrebno je da budu na veoma visokom nivou.

Uloge odgajatelja u odgojno-obrazovnom procesu su slijedeće:

- Predavačka uloga
- Motivaciona uloga
- Uloga procjenjivača
- Saznajno-dijagnostička uloga
- Uloga partnera u afektivnoj interakciji.

Predavačka uloga u užem smislu je ona primarna da je on predavač koji prenosi informacije, izlaže gradivo, prezentira sadržaj, tj. vodi nastavni proces. Odgajatelj, također, postavlja cilj odgojno-obrazovnog procesa, planira sadržaje, sredstva, opremu, pomagala za izvođenje aktivnosti. Planira vrijeme potrebno za realizaciju neke aktivnosti i raspored tog vremena po dijelovima. Pored navedenog, odgajatelj kao nositelj u pedagoškoj komunikaciji postavlja pitanja, daje mišljenja, sudove i podstiče djecu, daje savjete kao reakciju na dječje aktivnosti, podstiče interakciju odgajatelj-dijete, pruža pozitivnu i negativnu povratnu informaciju, modeluje diskusije u grupi, povezuje aktivnostima sa postojećim znanjima u drugom okruženju. Važna je i motivaciona uloga odgajatelja koja ima zadatak da motiviše dijete za rad i održava ta interesovanja. Odgajatelj ima ulogu procjenjivača tako što ocjenjuje ponašanje i ličnost djeteta.

Saznajno-dijagnostička uloga odgajatelja je da dijagnosticira individualne sposobnosti, preferencija, talenata, potencijala, saznajnih karakteristika djeteta. Odgajatelj prepoznaje individualne razlike i sposobnosti djeteta, uočava i prati intelektualne sazajne promjena kod djeteta.

Uloga odgajatelja kao regulatora socijalnih odnosa u vrtićkoj grupi ima zadatak regulisanja discipline, socijalne klime u grupi i rješavanja eventualnih konflikata među djecom. Odgajatelj poznaje socijalni status djeteta i prilagođenost djeteta u grupi. Odgajatelj je socijalne model.

Odgajatelj ima i ulogu u afektivnoj interakciji i tako da poznaje mentalno zdravlje, afektivna stanja i potrebe djece različitih uzrasta. On prepoznaje u znatnoj mjeri, neprofesionalno, psihička stanja djece i ako je potrebno pomaže im kada je to potrebno. Odgajatelj pomaže trenutno emocionalno stanje djece kao npr. uplašenost, zbunjenost i tremu i pomaže djetetu da to prevaziđe.

3. PROFESIONALNO USAVRŠAVANJE ODGAJATELJA

Kontinuirani razvoj kompetencija proizlazi iz više potreba i zahtjeva. Sama definicija kvalitetne prakse upućuje na to da je upravo profesionalni razvoj, a samim time i razvoj kompetencija, jedan od bitnijih preduslova kvalitete odgojno-obrazovnog procesa. Osim što je preduslov kvalitetne prakse, važnost razvoja kompetencija je vidljiva i pri odgovaranju na savremene izazove. Odgoj i obrazovanje su živi procesi koji su u konstantnim promjenama te se odgojitelji svojim kompetencijama trebaju uskladiti s novim izazovima s kojima se susreću. Ne razvijajući se, odgojitelji na njih ne mogu odgovoriti.

Uz pomoć svojih kompetencija odgajatelj razumije i potiče dijete, omogućava djetetu zdravo okruženje u kojem će ono učiti i istraživati svijet. Kako bi odgajatelji bili uspješni u svom djelovanju i kvalitetno odgovarali na zahtjeve koji se pred njih stavljaju, odgojitelji se trebaju kontinuirano razvijati i usavršavati. Profesionalni razvoj i usavršavanje su i zakonska obveza svakog odgojitelja. Prema Zakonu o predškolskom odgoju i obrazovanju kantona Sarajevo (2021) član 43, stav b „Stručno vijeće odgajatelja utvrđuje program stručnog usavršavanja odgajatelja i medicinskih sestara i prati njegovu realizaciju“. Prema Pedagoškim standardima i normativima za predškolski odgoj i obrazovanje (2016) čl.19, stav 2b u 40-satnoj radnoj sedmici na rad u stručnim organima i stručno usavršavanje otpada 0,5 sati.

3.1. Profesionalni razvoj i stručno usavršavanje odgajatelja

Postoje razlike između profesionalnog razvoja i stručnog usavršavanja. Profesionalni razvoj definiše se kao „kontinuirana aktivnost koja uključuje različite procese kao što su obuka, praksa i primanje/davanje povratne informacije“ (Takač, 2018: 8). Hoyle (1975) je identifikao dva različita aspekta profesionalnog života odgajatelja: profesionalizam i profesionalnost. Profesionalizam je vezan za statusne elemente pojedine profesije, a profesionalnost čine elementi kao što su znanje, vještine i postupci kojima se odgajatelji koriste u svojem radu.

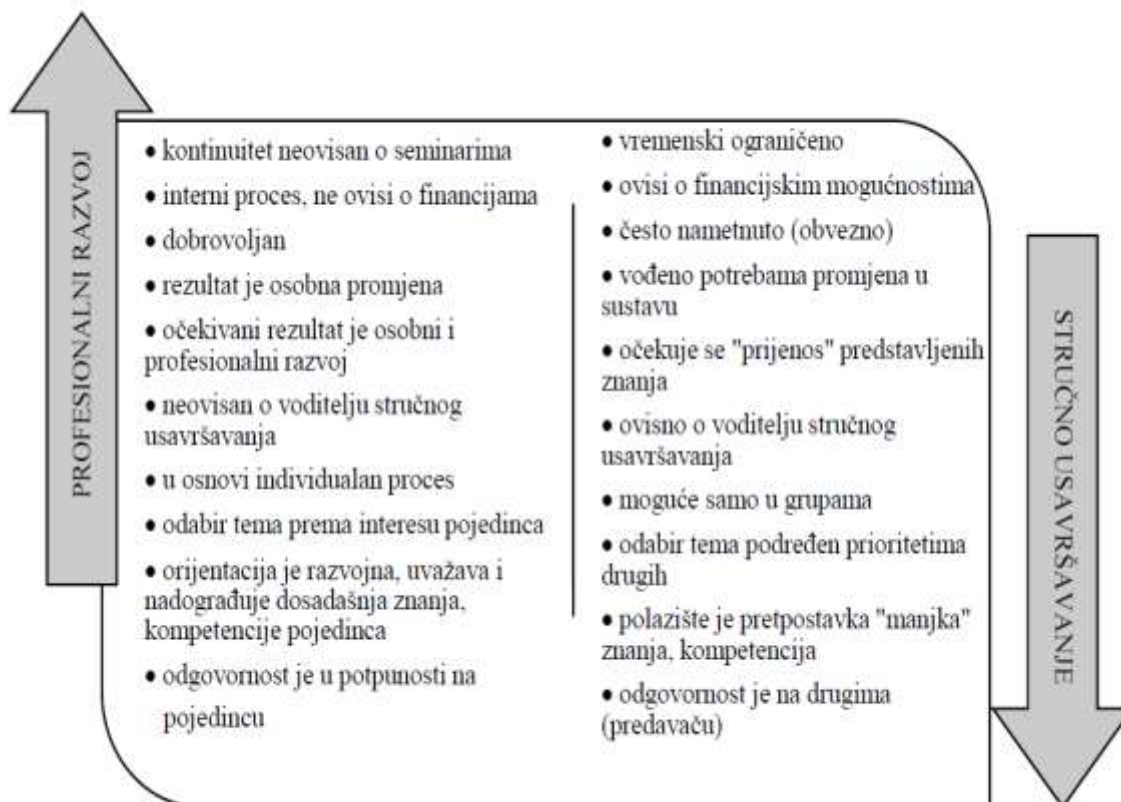
Razvojem spoznaja o profesionalnom razvoju stvorila se platforma za raspravu o budućnosti i razvoju profesije. Day definira šest obilježja profesionalnog razvoja:

1. „profesionalni razvoj nastavnika odvija se kontinuirano
2. pojedinac je odgovoran za svoj profesionalan razvoj, ali u domeni odgovornosti škole

3. potrebni su materijalna i stručna podrška te relevantni izvori
4. treba odgovoriti na potrebe odgojitelja i predškolskih ustanova (ne nužno istovremeno)
5. kao proces treba biti društveno prepoznatljiv, vjerodostojan (vidljiv ne samo nastavniku nego i prepoznat od sustava)
6. treba biti diferenciran u odnosu na specifične potrebe određenog razdoblja profesionalnog razvoja.“ (Day, 1999:54)

Stručno usavršavanje je važno jer učestalo sticanje novih znanja pozitivno utiče na lično zadovoljstvo i motivaciju odgajatelja za rad, te doprinose dobrobiti i na zadovoljstvu djece i njihovih porodica. Odgajatelji nadograđuju svoje znanje i planiraju unapređivanje u područjima u kojima im je to potrebno. Služe se svim raspoloživim resursima da bi bolje poznavali i razumjeli djecu s kojom rade.

Kvalitetni odgojitelji daju prioritet svom profesionalnom razvoju: Promišljaju i procjenjuju djelotvornost svog rada s djecom. Nadograđuju svoje znanje i planiraju unapređivanje u područjima u kojima im je to potrebno. Služe se raspoloživim resursima da bi bolje poznavali i razumjeli djecu s kojom rade. Nastavljaju učiti i razvijati se i osobno i profesionalno. Aktivno traže prilike za sticanje novog znanja. Sarađuju s drugim profesionalcima da bi unaprijedili sveukupnu kvalitetu edukacije i planiranja.

Slika 3. Prikaz razlike između profesionalnog razvoja i stručnog usavršavanja prema Takač, (2018), Profesionalnost i profesionalni razvoj učitelja/nastavnika/stručnih su-radnika

Profesionalni razvoj odgajatelja može se posmatrati sa aspekta ekološke paradigme i podrazumijeva procese i održivu promjenu cjeline. Prema ovom shvatanju (Krnjaja, 2010: 150) „procesu određuju organizacijski obrazac strukture, oni prevazilaze okvire jedne strukture i povezuju sve strukture. Procesu (komunikacija, samoorganizacija, autonomija, umrežavanje, otvorenost, kružna uzročnost) značajni su za profesionalni razvoj i nastaju u odnosima profesionalaca i njihovog okruženja, njihovoj interakciji i integraciji, i dinamičnim vezama povezuju društvene strukture tako da one ne mogu postojati nezavisno jedne od drugih (institucije obrazovanja, naučne institucije, politika obrazovanja...)“.

Stručno usavršavanje čini poseban podsistem i sastavni je dio profesionalnog razvoja.

U skladu sa navedenim može se zaključiti da je profesionalni razvoj širi pojam od stručnog usavršavanja koje je organizovao u okviru obrazovnog sistema te da je odgajatelj sam odgovoran za svoj profesionalni razvoj, a da ga usmjerava u skladu sa svojim interesima, ali i potrebama sistema i ustanove u kojoj radi.

3.2. Oblici profesionalnog razvoja i stručnog usavršavanje odgajatelja

Profesionalni razvoj odgajatelja kreće od akademskog obrazovanja, pripravničkog rada u odgojno-obrazovnoj ustanovi te kontinuirano profesionalno usavršavanje. Akademsko obrazovanje je preduslov za odgojno-obrazovnog djelovanja. Nakon završenog akademskog obrazovanja u trajanju od četiri godine, pripravničkog rada, potrebno je, nakon godinu dana rada, uz pomoć mentora položiti stručni ispit. Naravno, moguće je i dalje akademsko obrazovanje na post diplomskim studijima.

Stručno usavršavanje odgajatelja ne predstavlja novinu u našem odgojno-obrazovnom sistemu. Ono ima dugu tradiciju utemeljenu na razumijevanju toga da je kontinuirano sticanje novih znanja i vještina neophodno u svakoj profesiji i da dodiplomsko obrazovanje ne može osigurati sve kompetencije potrebne za efikasan rad. Posljednje decenije su, međutim, donijele značajne promjene u ovoj oblasti. Potreba za cjeloživotnim učenjem, konstantnim istraživanjem, mijenjanjem i i evaluacijom odgojno-obrazovne prakse, zahtijevalo je razvoj novih kompetencija kod odgajatelja te, posljedično, potrebu za izmjenom i (re) definisanjem sistema njihovog profesionalnog razvoja. Unapređenje obrazovanja i usavršavanja edukatora na svim razinama obrazovannog sistema identifikovano je kao prioritetno područje u izgradnji „društva znanja“ i temelj društvenog i ekonomskog razvoja na području cijele Evrope. (Rangelov-Jusović, 2011 :54).

Smatra se da je jedna od značajnijih funkcija institucija, koje se bave profesionalnim osposobljavanjem budućih odgajatelja, da ih nauče kako da koriste i primjenjuju predškolski kurikulum.(Pribišev-Beleslin, 2014:82).

Vizija na kojoj se gradi obrazovanje budućih odgajatelja, koji žive u društvu koje se sveobuhvatno i brzo mijenja, mora da se zasniva na pretpostavkama postavljenim u mnogo širem akademskom prostoru, a to su (Buchbergeretall., 2000:44):

- a) Kompetencije vaspitača da stvaraju moćne sredine za učenje obezbjeđujući visok pedagoški kvalitet: gdje se polazi od ubjeđenja da okruženje, organizovano i uređeno, socijalno bogato i poticajno, utiče na razvoj i učenje djece, pružajući prostore za samostalno i grupno istraživanje, igru i raznovrsne izbore u prikupljanju i građenju iskustava, znanja, vještina, vrijednosti;

- b) Pretvaranje akademskog znanja (prenosivog i usko određenog predmetnim područjima) u situacije učenja i podučavanja, otvarajući, tj. integrišući ih ka holističkom obrazovanju, jer mala djeca svijet doživljavaju u svom punom obličju, konstruišući svoja znanja, o svijetu koji ih okružuje, kroz kreativnost, imaginaciju, otvorenost uma, ekspresivnost i radost učenja kroz igru;
- c) Sposobnosti saradničkog rješavanja problema i timskog djelovanja, obavezuju odrasle na međudjelovanje, saradnju i usmjerenost jednih na druge koji se direktno i indirektno brinu i rade sa djecom i razvijaju konkretne predškolske programe. Dijeljenje razumijevanja za ciljeve, zadatke timova, ishode, materijalno i socijalno okruženje, obavezuje timsko djelovanje kroz podijeljenu odgovornost za učenje i razvoj djece koja su im povjerena na brigu.

Proces usavršavanja je zasnovan je na unapređivanju kompetencija odgajatelja.

Okvir definisanja i konkretizacije kompetentnosti, nije lista fragmentarnih znanja, vještina i stavova, već se njime eksplicitno definiše pristup kompetentnosti i dosljedno konkretizuje kroz sistem uzajamno povezanih i uzajamno uslovljenih kompetencija u različitim područjima djelatnosti odgajatelja: u domenu neposrednog rada sa djecom; u domenu saradnje sa kolegama, porodicom i lokalnom zajednicom; u domenu profesionalnog djelovanja na profesionalnom planu“ (Pavlović, Breneselović, 2014:8-9).

Profesionalno usavršavanje se može podijeliti na grupne i individualne oblike. Grupni oblici su u principu planirani, stručni, kontinuirani. Grupne oblike usavršavanja predlaže Ministarstvo obrazovanja i Pedagoški zavodi. Uz suglasnost Ministarstva obrazovanja, profesionalno usavršavanje može sprovoditi agencije i organizacije koje su certificirane (Save the Childere, Civitas, Genesis i mnoge druge). Za individualno usavršavanje je odgovoran sam odgajatelj. Sve zavisi koliko on hoće i šta želi. U današnje vrijeme u kojem se na žalost nalazimo, misleći na pandemiju Covid-19, mnogo usavršavanja su se odvijala pomoću različitih online aplikacija.

4. ISTRAŽIVAČKI DIO RADA

4.1. Problem i predmet istraživanja

Identitet predstavlja način na koji percipiramo ulogu profesije u društvu, ali i vlastitu ulogu unutar profesije. Posao odgajatelja je osjetljiv, složen i kompleksan zbog mnogih razloga i zato je potrebno da i roditelju iskažu svoje stavove o poželjnim osobinama, vještinama, kompetencijama koje jedan odgajatelj treba da posjeduje u radu sa djecom. Iz svega navedenog možemo navesti da je **problem** istraživanja analizirati profesionalne kompetencije odgajatelja, njihov profesionalni razvoj i standarde, kao i njihovu profesionalnu saradnju iz perspektive roditelja.

Predmet proučavanja u ovom radu je percepcija profesionalnog identiteta odgajatelja iz perspektive roditelja.

4.2. Cilj istraživanja

Cilj istraživanja je procijeniti percepciju profesionalnog identiteta odgajatelja iz perspektive roditelja.

4.3. Zadaci istraživanja

Iz postavljenog cilja proizašli su zadaci koji su njegova operacionalizacija. Zadaci su sljedeći:

1. Ispitati mišljenje roditelja o ključnim kompetencijama odgajatelja;
2. Ispitati mišljenje roditelja o ulogama koje predškolski odgajatelji imaju u odgoju djece;
3. Ispitati mišljenje roditelja o poželjnim osobinama odgajatelja.

4.4. Metode istraživanja

Metode korištene prilikom izrade ovog rada su: deskriptivna metoda, metoda teorijske analize.

Deskriptivna metoda

Prilikom istraživanja problema kao što je u našem radu, neophodno je primjeniti i jednu od metoda, a riječ je o deskriptivnoj metodi. Ova metoda neophodna nam je radi lakšeg prikupljanja podataka, zatim njihove daljnje obrade, te na kraju interpretacije. Osnovna svrha ove metode, jeste zapravo valjano i koncizno objašnjenje i približavanje svih aspekata koji se tiču odnosa odgajatelja i roditelja, te stavova roditelja po pitanju odgojne uloge zaposlenika u odgojno-obrazovnim ustanovama.

Metoda teorijske analize

Metoda teorijske analize, za potrebe pedagoških istraživanja je neophodna. Određene varijacije u pogledu primjene iste, mogu se samo vidjeti u mjeri i nivou do kojeg se ona nastoji primijeniti. Riječ je zapravo o činjenici da se ona različito upotrebljava, obzirom na tok i obuhvatnost svakog dijela istraživanja. Metod teorijske analize smo primijenili prilikom sagledavanja i analiziranja dostupne domaće i strane literature, knjiga, zbornika radova, stručnih članaka, koji se vezuju za navedenu tematiku.

4.5. Tehnike istraživanja

Podaci su prikupljeni putem anketnog istraživanja.

Anketa je jedna od osnovnih instrumenata u pedagoškim istraživanjima, u okviru koje se postavljaju neophodna pitanja od interesa za pedagogiju i dato istraživanja. Riječ je o činjenica koje su poznate ispitanica, a odgovor na postavljena pitanja, dolazimo do mišljenja koje je u vezi sa temom istraživanja. Ispitanici na pitanja odgovaraju u pismenoj formi.

Prikupljanje podataka za ovo istraživanje je podijeljeno na dva dijela. Prvi dio obuhvata podatke i literature dostupnu u bibliotekama i internet portalima. Drugi dio obuhvata ispitivanje i sprovođenje upitnika među roditeljima. Za realizaciju ovog dijela, biće

pripremljen anketni upitnik, sa otvorenim tipom pitanja, kako bi ispitanici mogli dati svoje mišljenje na određena pitanja.

Instrument ovog istraživačkog rada, anketni upitnik, biće predstavljen u prilogu istog.

Anketni upitnik za roditelje kreiran je za potrebe ovog diplomskog rada na temelju proučavanja literature. Upitnik sastavljen za potrebe ovog istraživanja sastoji se od tri dijela: opštih podataka, otvorenih pitanja i pitanja u kojima se odgovori daju prema Likertovoj skali. Opšti podaci sadržavali bi dva pitanja koja bi uključivala informacije o spolu ispitanika i starosnu dob. Drugi dio upitnika sadržavat će pitanja na koja roditelji mogu da daju odgovore prema skali Likertovog tipa od 1 do 5, pri čemu je 1 značilo uopšte se ne slažem, a 5 u potpunosti se slažem. Treći dio upitnika činit će pitanja otvorenog tipa u kojima su roditelji mogli da iskazuju svoja mišljenja.

Kroz ovih 8 pitanja, željeli su se ispitati stavovi roditelja o tome da li odgajatelji znaju i razumiju način na koji djeca uče, da li djeca jasno razumiju pravila ponašanja koja im postavljaju odgajatelji, da li odgajatelji podstiču djecu na poštivanje različitosti među djecom, te da li odgajatelji poštuju individualnost svakog djeteta.

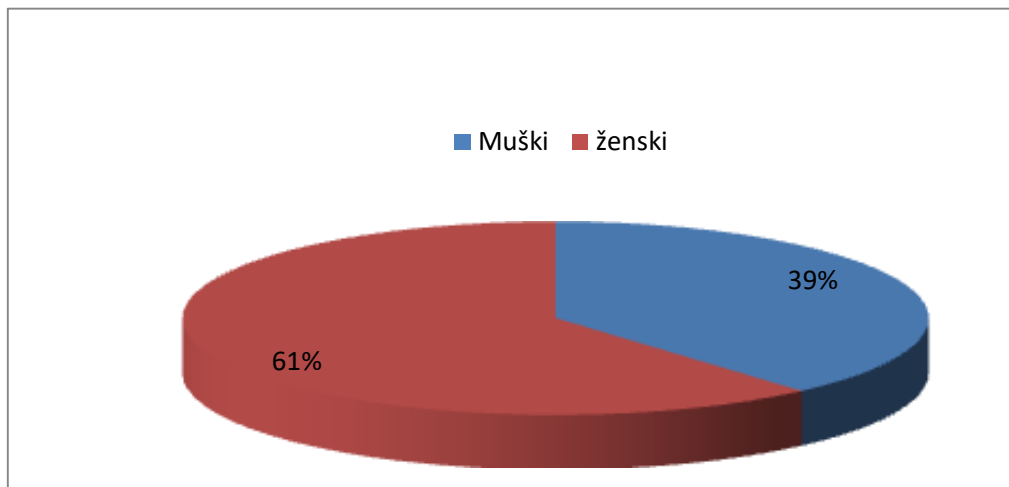
4.6. Uzorak istraživanja

Istraživanje obuhvata roditelje u predškolskoj ustanovi “OSMIJEH” u Kantonu Sarajevo odabranih namjernih odabirom. Roditelji pripadaju jasličkoj skupini i djece koja su u srednjoj mješovitoj skupini.

Namjerni odabir u istraživanju usmjeren je na pronalaženje i uključivanje informiranosti ispitanika koji imaju iskustva s predmetom istraživanja. Ukupno je anketirano 70 roditelja čija djeca borave u vrtiću “Osmijeh”.

Opći podaci (spol, dob, obrazovni nivo)

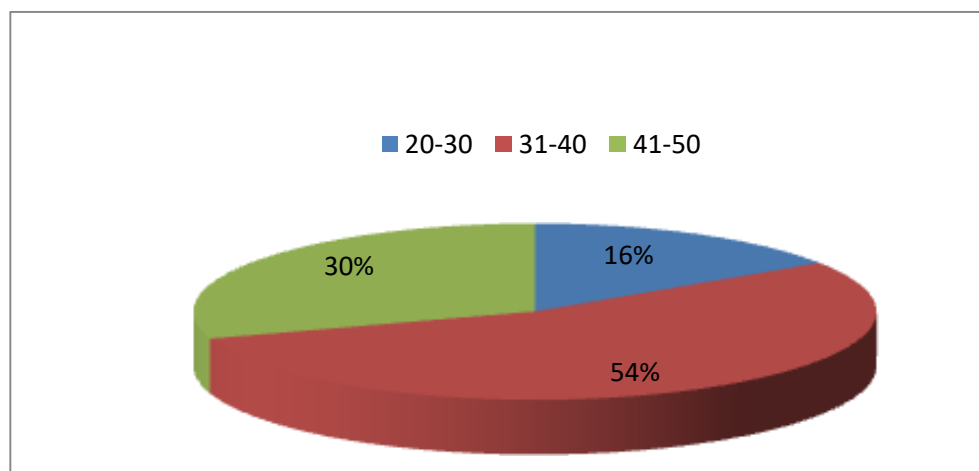
1.Spol

Grafikon 1: Učešće ispitanika prema spolu.

U ovom istraživanju je sudjelovalo ukupno 70 roditelja od čega su 27 (39%) bili ispitanici muškog spola, dok su 43 (61%) bili ženskog spola, što možemo vidjeti iz grafikona 1: Učešće ispitanika prema spolu. Može se zaključiti da su u ovom istraživanju najviše učestvovali ispitanici ženskog spola.

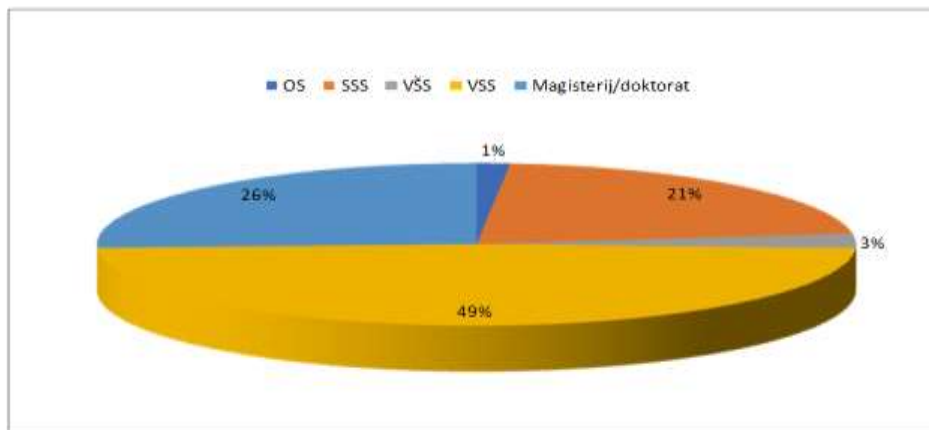
2.Dob ispitanika

Grafikon 2: Učešće ispitanika prema starosnoj dobi

Prema rezultatima dobivenim istraživanjem možemo vidjeti da je 11 (16%) ispitanika bilo u dobi od 20 do 30 godina, 38 (54%) ispitanika u dobi od 31 do 40 godina, a 21 (30%) ispitanik u dobi od 41 do 50 godina. Što se tiče starosne dobi ispitanika, ukupna dob varira između 22 do 48 godina (najmlađi ispitanik ima 22, a najstariji 48 godina), od čega su najviše odgovora dali ispitanici između 31 do 40 godina.

3. Obrazovni nivo

Grafikon 3: Stepen stručne spreme kod roditelja djece koja pohađaju predškolske ustanove.

Što se tiče odgovora za nivo obrazovanja roditelja 1 (1%) ispitanika je izjavilo da je završilo samo Osnovno obrazovanje, dok je 15 (21%) ispitanika je završilo Srednju Stručnu spremu, 2 (3%) ispitanika je odgovorilo da ima završenu Višu stručnu spremu, 34 (49%) ispitanika ima završenu Visoku stručnu spremu i na kraju 18 (26%) ispitanika je odgovorilo da ima završen Magisterij/doktorat. Nivo obrazovanja roditelja možemo vidjeti i kroz Grafikon 3: Stepen stručne spreme kod roditelja djece koja pohađaju predškolske ustanove. Iz ovog možemo zaključiti da su ovom istraživanju najviše sudjelovali ispitanici koji imaju Visoku stručnu spremu, a najmanje ispitanici koji imaju Osnovno obrazovanje.

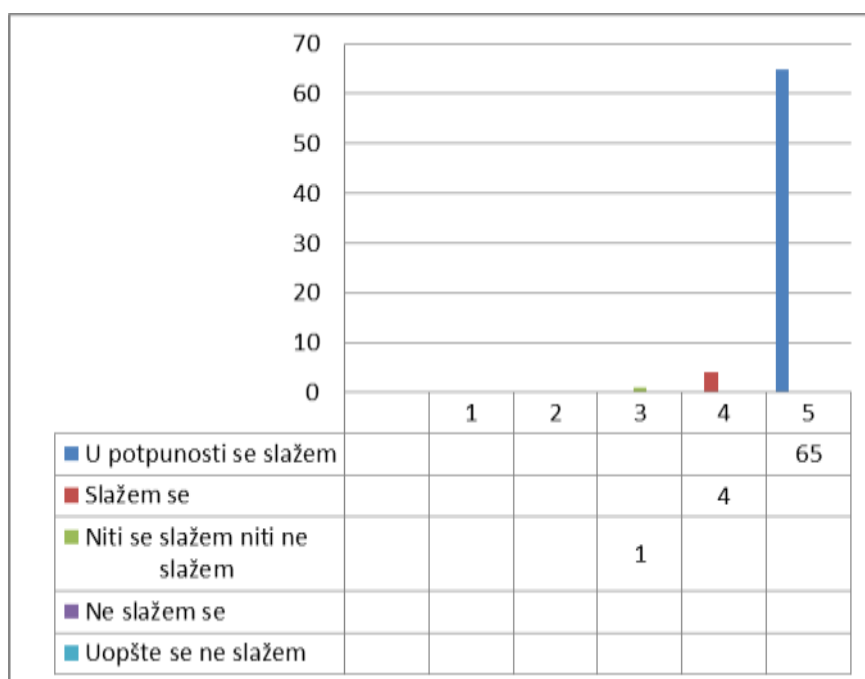
5. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Upitnik za roditelje sastojao se od 8 pitanja podijeljenih u tri kategorije: opći podaci, drugi dio upitnika predstavlja stavove roditelja o ključnim kompetencijama za predškolske odgajatelje, a treći dio su mišljenja roditelja o ulogama i poželjnim osobinama koje predškolski odgajatelji imaju u odgoju djece. Upitnik je ispunilo 70 roditelja čija djeca borave u jasličkoj skupini i djece koja su u srednjoj mješovitoj skupini u predškolskoj ustanovi „OSMIJEH“.

5.1. Mišljenje roditelja o ključnim kompetencijama odgajatelja

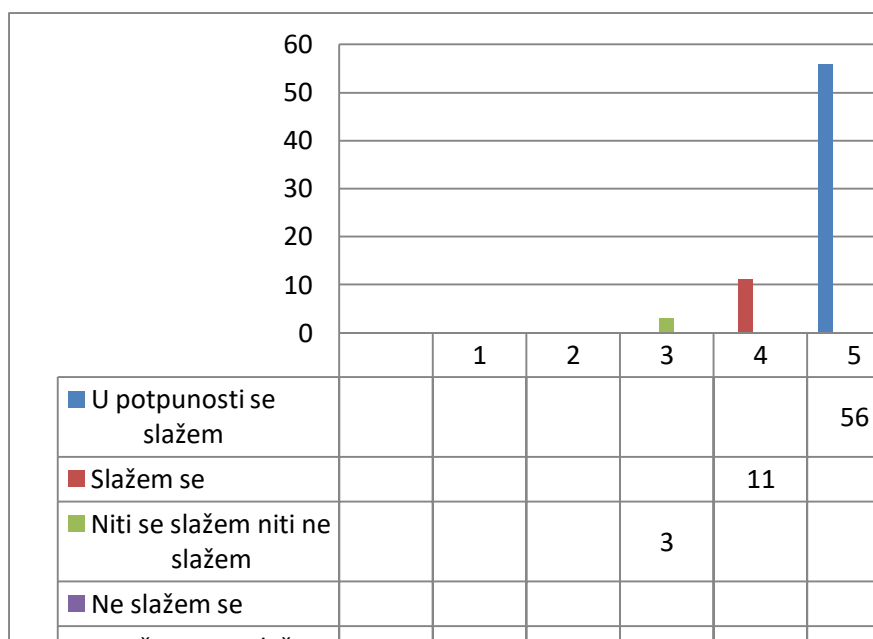
Stavovi o ključnim kompetencijama za predškolske odgajatelje

U kategoriji pitanja, koja je imala za cilj istražiti stavove roditelja o ključnim kompetencijama za predškolske odgajatelje, ispitanici su Likertovom skalom od 1 – najniži stepen slaganja do 5 - najviši stepen slaganja označili stepen slaganja s određenom tvrdnjom.

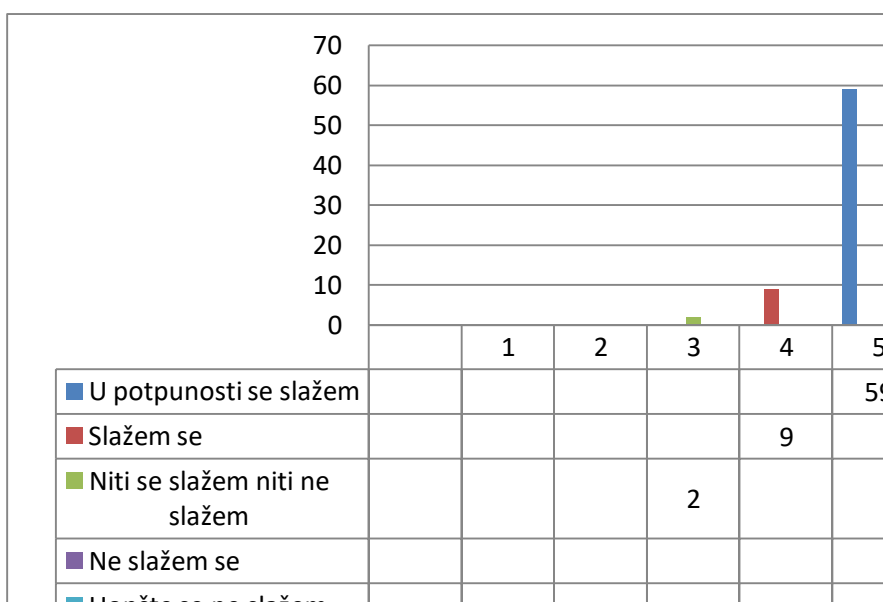
Grafikon 4: Značaj kompetencije „Interakcija i odnos sa djecom“ za roditelje

U drugom dijelu anketnog upitnika najveći broj roditelja njih 65 izjasnilo se da je ključna kompetencija interakcija i odnosi sa djecom za predškolske pedagoge tj. u potpunosti se slažu sa navedenom tvrdnjom. Čak 4 roditelja se slažu i samo 1 roditelj je zadržao neutralan stav. Iz ovog možemo zaključiti da 69 roditelja smatraju značajnom kompetenciju interakcija i odnos sa djecom predškolskog odgajatelja i da joj pridaju značaj, dok je samo 1 roditelj zadržao neutralan stav, što i možemo vidjeti u grafikonu 4., koji se nalazi iznad ovog teksta.

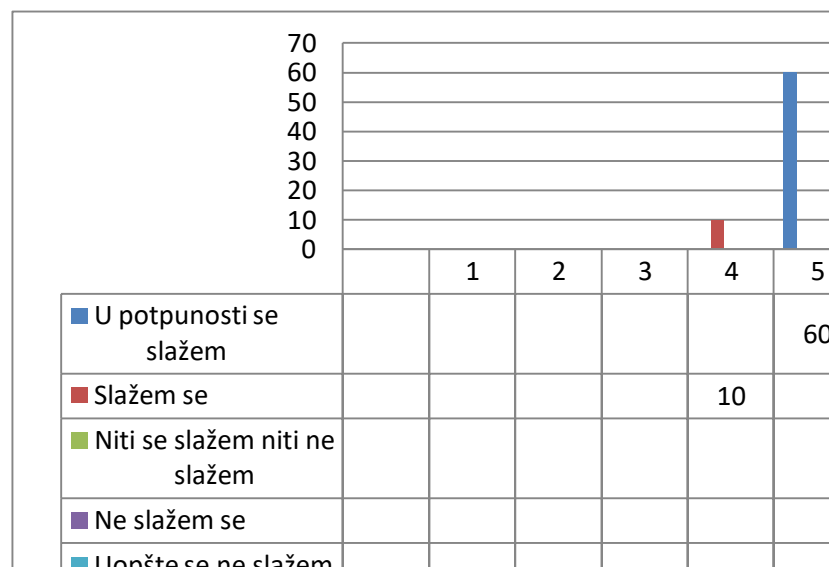
Grafikon 5: Značaj kompetencije „Saradnja sa porodicom i zajednicom“ za roditelje

Kada govorimo o tvrdnji „Saradnja sa porodicom i zajednicom“ možemo vidjeti da se 56 roditelja u potpunosti slažu da je ova kompetencija ključna u radu predškolskog pedagoga. Također 11 roditelja se izjasnilo da se slažu sa navedenom tvrdnjom. Dok samo 3 roditelja imaju neutralan stav prema ovoj tvrdnji. U ovom odgovoru zaključujemo da 67 roditelja pridaje značaj saradnji sa porodicom i zajednicom, dok samo 3 roditelja imaju neutralan stav. Ovu obradu podataka možemo vidjeti u grafikonu 5.

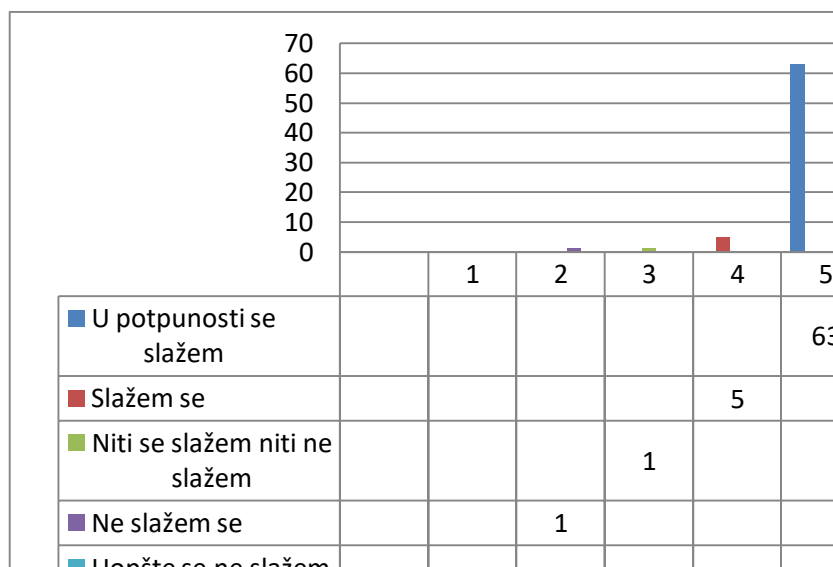
Grafikon 5: Značaj kompetencije „Jačanje inkluzije, različitosti i demokratskih vrijednosti“ za roditelje

Za pitanje „Jačanje inkluzije, različitosti i demokratskih vrijednosti“ najviše odgovora ima u koloni „U potpunosti se slažem“ sa 59 odgovora ispitanika, i za „Slažem se“ 9 odgovora, dok najmanje ima u koloni „Niti se slažem niti ne slažem“ sa 3 odgovora. U ovom pitanju su 68 roditelja navela da im je jačanje inkluzije i demokratskih vrijednosti veoma bitna kompetencija predškolskog odgajatelja, dok su 3 roditelja zadržala neutralan stav. Ove podatke možemo vidjeti iznad, u grafikonu 5.

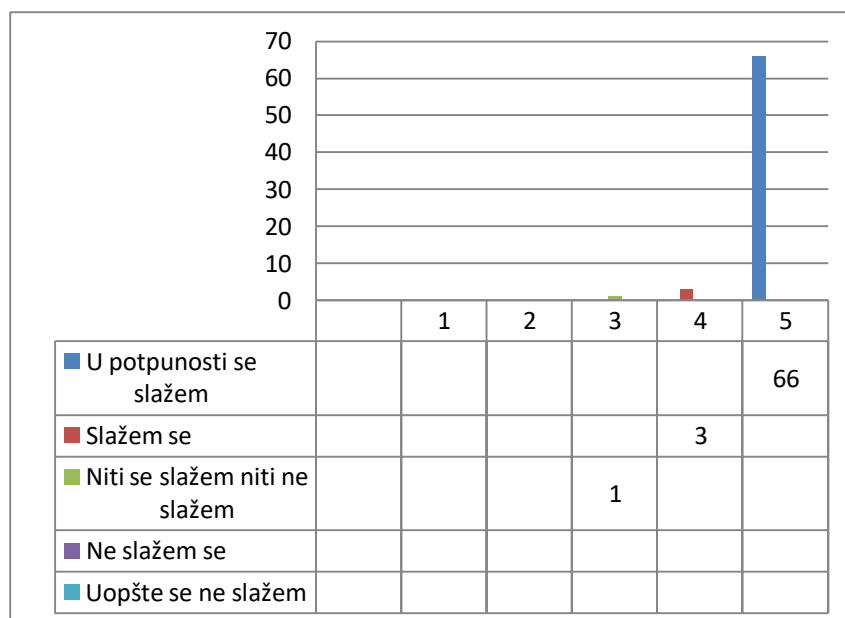
Grafikon 5: Značaj kompetencije „Praćenje, procjenjivanje i planiranje odgojno-obrazovnog rada“

Što se tiče pitanja „Praćenje, procjenjivanje i planiranje odgojno-obrazovnog rada“, u ovom pitanju najviše odgovora je dalo 60 ispitanika za kolonu „U potpunosti se slažem“, dok su u koloni „Slažem se“ dali 10 odgovora. Zaključujemo da su roditelji, i to čak 70 ispitanika, najviše odgovora dali u ovom pitanju, tj. za praćenje, procjenjivanje i planiranje odgojno-obrazovnog rada te možemo reći da roditelji ovoj kompetenciji pridaju veliki značaj. To možemo vidjeti i iz grafikona 8.

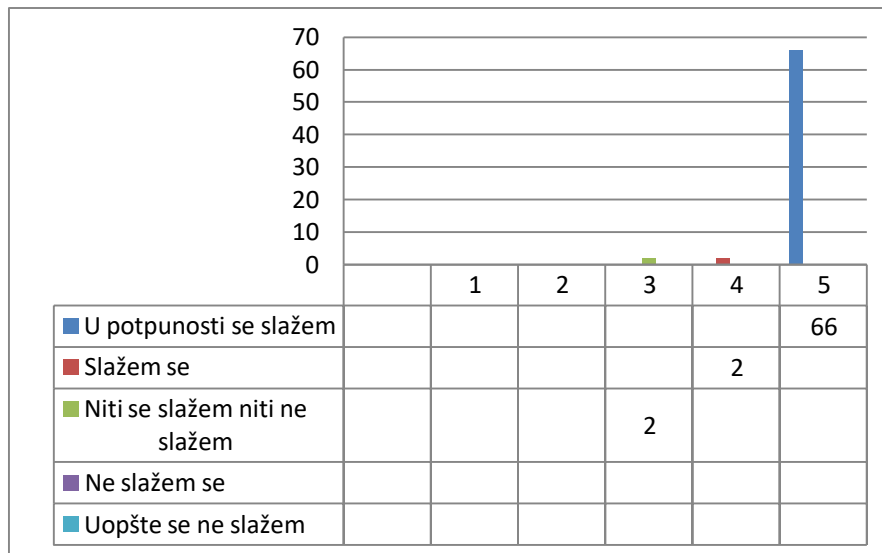
Grafikon 6: Značaj kompetencije „Korištenje različitih strategija poučavanja“

Za pitanje „Korištenje različitih strategija poučavanja“ najviše odgovora ima u koloni „U potpunosti se slažem“ sa 63 odgovora ispitanika, a u koloni „Slažem se“ ima 5 odgovora, dok najmanje ima u kolonama „Niti se slažem niti se ne slažem“ i „ Ne slažem se“ ima po 1 odgovor. U ovom pitanju su 68 roditelja navela da im je korištenje različitih strategija poučavanja predškolskog odgajatelja veoma bitna, dok su 2 roditelja navela da se ne slažu ili imaju neutralan stav prema ovoj tvrdnji. Ove podatke možemo vidjeti iznad, u grafikonu 6.

Grafikon 7: Značaj kompetencije „Kreiranje poticajnog okruženja za učenje“

U pitanju „Kreiranje poticajnog okruženja za učenje“, za kolonu „U potpunosti se slažem“ dato je najviše odgovora i to 66, dok su 3 odgovora data za kolonu „Slažem se“, te za kolonu „Niti se slažem niti se ne slažem“ je dat jedan odgovor. Također, u ovom pitanju možemo vidjeti da roditelji pridaju velik značaj kreiranju poticajnog okruženja za učenje, te je tako 69 roditelja odgovorilo da ih zanima ovaj indikator, dok je, s druge strane, samo 1 roditelj zadržao neutralan stav. To možemo vidjeti u grafikonu 7.

Grafikon 8: Značaj kompetencije „Profesionalni razvoj“

U pitanju „Profesionalni razvoj“ 66 ispitanika je dalo najviše odgovora za „U potpunosti se slažem“, dok su dva ispitanika za „Slažem se“ i dva ispitanika dala odgovor „Niti se slažem niti se ne slažem“. Možemo zaključiti da je, također velik broj ispitanika, njih čak 66 kao i u prethodnom pitanju, odgovorilo da pridaju veliki značaj kompetenciji profesionalnog razvoja predškolskog odgajatelja, što možemo i vidjeti iz grafikona 8.

Tabela 1. „Stavovi roditelja o značaju kompetencija rangirani od 1 - najviše značajna do 7- najmanje značajna“

Kompetencije	1 Najviše značajna f(%)	2 Vrlo značajna f(%)	3 Značajna f(%)	4 Niti je značajna niti nije značajna f(%)	5 Malo značajna f(%)	6 Vrlo malo značajna f(%)	7 Najmanje značajna f(%)
Interakcija i odnosi sa djecom	69%	14%	6%	10%	1%	0%	0%
Saradnja sa porodicom i zajednicom	11%	20%	26%	7%	13%	13%	10%
Jačanje inkluzije, različitosti i demokratske vrijednosti	3%	16%	7%	10%	9%	21%	34%
Praćenje, procjenjivanje i planiranje odgojno – obrazovnog rada	3%	17%	10%	23%	17%	19%	11%
Korištenje različitih strategija poučavanja	3%	10%	16%	24%	29%	7%	11%
Kreiranje poticajnog okruženja za učenje	9%	7%	27%	21%	13%	17%	6%
Kompetencije potrebne za profesionalni razvoj	3%	16%	8%	4%	19%	23%	27%

Kada se govori o značaju kompetencija koje su roditelji rangirali od 1 do 7 tj. od najviše značajna do najmanje značajna, možemo vidjeti da 48 (69%) ispitanika smatraju da je najviše značajna kompetencija interakcija i odnosi sa djecom, 10 (14%) smatra da je vrlo značajna, 4 (6%) ispitanika smatra da je značajna, 7 (10%) ima neutralan stav i samo 1 (1%) ispitanik smatra da je malo značajna. Nijedan ispitanik se nije izjasnio da je vrlo malo značajna i najmanje značajna. Za kompetenciju saradnja sa porodicom i zajednicom 8 (11%) ispitanika smatra da je najviše značajna, 14 (20%) smatra da je vrlo značajna, 18 (26%) da je značajna, 5 (7%) ima neutralan stav, 9 (13%) smatra da je malo značajna, 9 (13%) da je vrlo malo značajna i 7 (10%) smatra da je najmanje značajna. Kada je u pitanju kompetencija jačanje inkluzije, različitosti i demokratske vrijednosti 2 (3%) ispitanika smatraju da je najviše značajna, 11 (16%) smatra da je vrlo značajna, 5 (7%) da je značajna, 7 (10%) ima neutralan stav, 6 (9%) smatra da je malo značajna, 15 (21%) da je vrlo malo značajna i 24 (34%) smatra da je najmanje značajna. Kada govorimo o kompetenciji praćenje, procjenjivanje i planiranje odgojno - obrazovnog rada 2 (3%) ispitanika smatraju da je najviše značajna, 12 (17%) smatra da je vrlo značajna, 7 (10%) da je značajna, 16 (23%) ima neutralan stav, 12 (17%) smatra da je malo značajna, 13 (19%) da je vrlo malo značajna i 8 (11%) da je najmanje značajna.

Kompetenciju korištenje različitih strategija poučavanja 2 (3%) ispitanika smatraju najviše značajnom, 7 (10%) smatra da je vrlo značajna, 11 (16%) da je značajna, 17 (24%) ima neutralan stav, 20 (29%) smatra da je malo značajna, 5 (7%) da je vrlo malo značajna i 8 (11%) smatra da je najmanje značajna. 6 (9%) ispitanika smatra da je najviše značajna kompetencija kreiranje poticajnog okruženja za učenje, 5 (7%) smatra da je vrlo značajna, 19 (27%) da je značajna, 15 (21%) ima neutralan stav, 9 (13%) smatra da je malo značajna, 12 (17%) da je vrlo malo značajna i 4 (6%) da je najmanje značajna. Za kompetencije potrebne za profesionalni razvoj 2 (3%) ispitanika smatraju da su najviše značajne, 11 (16%) smatra da su vrlo značajne, 6 (8%) da su značajne, 3 (4%) ima neutralan stav, 13 (19%) smatra da su malo značajne, 16 (23%) da su vrlo malo značajne i 19 (27%) smatra da su najmanje značajne.

Rezultati dobiveni u ovoj tabeli nam pokazuju da su roditelji označili područje „ Interakcija i odnosi sa djecom,„ kao područje koje smatraju najviše značajnim, dok najmanje značajnim smatraju „Jačanje inkluzije različitosti i demokratske vrijednosti“.

Na pitanje šta je to presudno u razvoju odgajateljskih kompetencija najčešći odgovori su:

Kategorija	Kod	Primjer
Odgajateljske kompetencije	Interakcija i odnos sa djecom N =4	„Presudno u razvoju je zdrav odnos sa svom djecom, da djeca žele da idu, a ne da plaču pred vrtićem.“ (Roditelj br. 3) „Presudna je ljubav prema poslu kojim se bavi kao i odnos prema pojedinačnim potrebama djece.“ (Roditelj br.14)
	Saradnja sa porodicom i zajednicom N=1	„Dobar odnos sa porodicom, ostvariti uspješnu saradnju sa roditeljima u cilju boljeg djetetevog napredovanja.“ (Roditelj br. 24)
	Jačanje inkluzije, različitosti i demokratske vrijednosti N=2	„Razumijevanje različitosti.“ (Roditelj br.43) „Presudno je da odgajatelj bude više usmjeren na jačanje svijesti o različitostima, prihvatanju drugačijih potreba djece.“ (Roditelj br.22)
	Praćenje, procjenjivanje i planiranje odgojno-obrazovnog rada N=4	„Dobra priprema za rad, odnos prema svom poslu.“ (Roditelj br.32) „Presudno je da odgajatelj redovno procjenjuje i jača kvalitet svog rada.“ (Roditelj

		br.11)
	Korištenje različitih strategija poučavanja N=2	„Znati koristiti sve svoje vještine i stavove, biti prilagodljiv, fleksibilan.“ (Roditelj br.35) „Korištenje različitih materijala prilikom rada i upotreba različitih metoda u izlaganju sadržaja djeci.“ (Roditelj br. 23)
	Kreiranje poticajnog okruženja za učenje N=2	„Stvaranja okruženja u kojem će djeca uspješno da usvajaju gradivo.“ (Roditelj br.16) „Stvoriti prostor u kojem će djeca kroz zanimljiv pristup biti motivisana da uče.“ (Roditelj br.12)
	Kompetencije potrebne za profesionalni razvoj N=36	„Kontinuirano unapređenje vlastitih kompetencija kroz seminare, edukacije i korištenje novih materijala u svom radu.“ (Roditelj br. 9) „Kontinuirano obrazovanje kako bi se mogli pratiti savremeni trendovi u domenu predškolskog odgoja i obrazovanja.“ (Roditelj br.4)

U pitanju otvorenog tipa u anketnom upitniku koje glasi „Šta smatrate da je presudno kada je u pitanju razvoj odgajateljskih kompetencija“, najveći broj ispitanika se izjasnio da su to kompetencije potrebne za profesionalni razvoj, odnosno kontinuirano unapređenje vlastitih

kompetencija kroz seminare, edukacije i korištenje novih materijala u svom radu, ali i kontinuirano obrazovanje kako bi se mogli pratiti savremeni trendovi u domenu predškolskog odgoja i obrazovanja. Dok najmanji broj ispitanika smatra da je to saradnja sa porodicom i zajednicom, tj. da odgajatelji treba da imaju dobar odnos sa porodicom, ostvaruju uspješnu saradnju sa roditeljima u cilju boljeg djetetevog napredovanja.

Na pitanje koje posebne vještine ili talente bi trebao da ima odgajatelj navedeni su:

Kategorija	Kod	Primjer
Posebne vještine odgajatelja	Interakcija i odnos sa djecom N=6	„Sposobnost shvatanja djetetovih potreba.“ (Roditelj br.5) „Vještinu komunikacije sa djecom.“ (Roditelj br. 7)
	Praćenje, procjenjivanje i planiranje odgojno-obrazovnog rada N=4	„Organizacija rada u vrtiću.“ (Roditelj br. 10) „Treba da ima talenta toliko da stigne obaviti sve aktivnosti planirane u toku dana sa djecom.“ (Roditelj br.51)
	Korištenje različitih strategija poučavanja N=14	„Inovativnost u radu.“ (Roditelj br. 41) „Upotreba različitih strategija za rad.“ (Roditelj br. 56)
	Kreiranje poticajnog okruženja za učenje N=27	„Sposobnost da djeci na kreativan način približi osnovno predškolsko znanje.“ (Roditelj br. 63) „Stvaralačke.“ (Roditelj br.

		3)
	profesionalni razvoj N=3	„Otvorenost za nova usavršavanja.“ (Roditelj br. 2)

Iz pitanja u anketnom upitniku, koje glasi: „Koje posebne vještine ili talente bi trebao da ima odgajatelj“, zaključujemo da većina roditelja smatra da su to kreiranje poticajnog okruženja za učenje, odnosno sposobnost odgajatelja da kreativan način približi osnovno predškolsko znanje. A najmanji broj ispitanika smatra da su to praćenje, procjenjivanje i planiranje odgojno-obrazovnog rada i otvorenost za nova usavršavanja.

5.2. Mišljenje roditelja o ulogama koje predškolski odgajatelji imaju u odgoju djece

Na pitanje što smatraju koje uloge ima predškolski odgajatelj u odgoju djece roditelji uglavnom smatraju da je odgajatelj posjeduje uloge:

Kategorija	Kod	Primjer
Uloge odgajatelja	Predavačka uloga N=16	„Odgajatelj bi trebao kroz igru da djecu uči. Uloga odgajatelja trebala bi da bude obrazovna i odgojna.“ (Roditelj br. 17) „Odgajatelj treba da prenosi informacije djeci kroz planirani sadržaj.“ (Roditelj br. 19)
	Motivaciona uloga	„Uloga odgajatelja jeste da djeci na kreativan način učini

	N=6	<p>zanimljive aktivnosti i ispunjeno vrijeme u vrtiću.“ (Roditelj br. 44)</p> <p>„Uloga da pomogne djetetu u razvoju vještina, stvaranju neovisnosti, podsticanju kreativnosti, učenju i vježbanju (priprema za školu).“ (Roditelj br. 54)</p>
	<p>Uloga procjenjivača</p> <p>N=5</p>	<p>„Odgajatelj treba da ima ulogu osobe koja kontinuirano prati napredak djece.“ (Roditelj br. 65)</p> <p>„U prvom redu ulogu voditelja i pratitelja intelektualnog i opšteg psihofizičkog razvoja djeteta.“ (Roditelj br. 18)</p>
	<p>Saznajno-dijagnostička uloga</p> <p>N=5</p>	<p>„Ulogu u poticanju i podršci djeci u njihovom razvoju u samostalne i sretne osobe.“ (Roditelj br. 25)</p> <p>„Da potiče razvoj određenih osobina ličnosti djeteta.“ (Roditelj br. 23)</p>
	Uloga partnera u afektivnoj	„Uloga učitelja, prijatelja i nekog ko će biti djetetu

	interakciji N=9	podrška u razvoju i socijalizaciji.“ (Roditelj br. 36) „Da bude osoba u koju djeca imaju povjerenje, da pomogne u svakodnevnim aktivnostima svakom djetetu.“ (Roditelj br.46)
--	--------------------	--

Na postavljeno pitanje „Koje uloge prema Vašem mišljenju treba da ima predškolski odgajatelj u odgoju djece“ najveći broj odgovora da bi odgajatelj trebao kroz igru da djecu uči, te da bi uloga odgajatelja trebala da bude obrazovna i odgojna. Dok se među najmanjim brojem ispitanika nalaze odgovori kao što su: Odgajatelj treba da ima ulogu osobe koja kontinuirano prati napredak djece, ali i da se je prvom redu ulogu voditelja i pratitelja intelektualnog i opšteg psihofizičkog razvoja djeteta.

5.3. Mišljenje roditelja o poželjnim osobinama odgajatelja.

Na pitanje o tome kojih pet najvažnijih osobina odgajatelja mogu izdvojiti naglašavali su:

Kategorija	Kod	Primjer
Poželjne osobine odgajatelja	Humanost N=10	„Sposobnost za uvažavanje različitosti.“ (Roditelj br 27) „Da uvažava dječiju ličnost.“ (Roditelj br. 55)
	otvorenost duha N=15	„Iskrenost.“ (Roditelj br 34) „Poštenje.“ (Roditelj br 22)
	Altruizam N=15	„Empatija.“ (Roditelj br. 45) „Posvećenost drugima.“

		(Roditelj br. 31)
	Socijabilnost N=2	„Poticanje socijalne aktivnosti kroz igru.“ (Roditelj br. 64) „Društvenost.“ (Roditelj br. 43)
	Moralni kvaliteti N=11	„Tolerancija.“ (Roditelj br. 31) „Smirenost.“ (Roditelj br.22)
	Odgovornost N=5	„Sigurnost djece.“(Roditelj br. 23) „Pouzdanost.“ (Roditelj br. 52)
	Dosjetljivost N=7	„Fleksibilnost, inovativnost u rad.“ (Roditelj br. 46)
	Radišnost N=4	„Profesionalnost.“ (Roditelj br. 24) „Zainteresovanost za posao.“ (Roditelj br. 12)
	Kreativnost N=21	„Poticanje dječije kreativnosti.“ (Roditelj br. 55) „Motivira djecu.“ (Roditelj br. 23)

Analizirajući odgovore koje smo dobili postavljajući ovo pitanje došli smo do zaključaka da su roditelji najviše značaja pridavali osobinama kao što su: empatija, iskrenost, poštenje, kreativnost i tolerancija. Odgajatelj bi trebao da posjeduje navedene osobine kako bi uspješno obavljao svoj rad, odnosno bilo bi poželjno da ličnost kao što je predškolski odgajatelj ima pomenute osobine.

Na pitanje kako bi odgajatelj trebao da izgleda naglašavali su:

Kategorija	Kod	Primjer
Poželjan izgled odgajatelja	Profesionalan N=18	„Zrela i stabilna ličnost koja može odgovoriti na sve zahtjeve koje nosi odgoj djece.“ (Roditelj br. 33) „Odgajatelj treba da posjeduje znanje koje prenosi djeci, autoritet i jasno postavljena pravila koja ima u svom radu.“ (Roditelj br. 35)
	Human N=8	„Trebalo bi da bude prijatelj i učitelj djeci.“ (Roditelj br. 52) „Uvijek spreman da pomogne i sasluša dijete.“ (Roditelj br. 23)
	Dosjetljiv N=9	„Brz i fleksibilan u radu.“ (Roditelj br. 26) „Svaki odgajatelj prije svega treba da voli djecu i koristi adekvatnu metodu pri odgojno-obrazovnom radu.“ (Roditelj br. 46)
	Otvorenog duha N=14	„Ljubazan, nasmijan.“ (Roditelj br. 47) „Pristojno, pristupačno,

		komunikativno.“ (Roditelj br. 37)
--	--	-----------------------------------

Prema odgovorima koje smo dobili na postavljeno pitanje možemo da vidimo mišljenja roditelja o tome kako bi odgajatelj trebao da izgleda, a među odgovorima koje smo dobili najveći broj roditelja smatra da treba da bude profesionalan, odnosno da posjeduje znanje koje prenosi djeci, autoritet i jasno postavljena pravila koja ima u svom radu. Dok najmanji broj roditelja smatra da treba da bude human, prijatelj i da pomaže djeci.

Na pitanje kakav bi trebao biti odgajatelj u interakciji sa djecom najčešći odgovori su bili:

Kategorija	Kod	Primjer
Odgajatelj u interakciji sa djecom	Humanost N=23	„Spreman da pomogne.“ (Roditelj br. 22) „Usmjerava djecu na pozitivna i dobra djela.“ (Roditelj br. 56)
	Otvorenost duha N=17	„Iskren.“ (Roditelj br. 57) „Otvoren i posvećen, spreman da u interakciji sa djecom razmišlja kao dijete.“ (Roditelj br. 45)
	Dosjetljivost N=9	„Maštovit.“ (Roditelj br. 66) „Buditi takmičarski duh.“ (Roditelj br. 54)
	Altruizam N=12	„Da se ophodi prema svakom djetetu isto, da sasluša sve zahjeve, potrebe djece i da bude u mogućnosti da im pomogne.“ (Roditelj br. 26)

	Socijabilnost N=6	„Uvažava različitosti“. (Roditelj br. 51) „Poticati grupne igre.“ (Roditelj br. 22)
	Moralni kvaliteti N=5	„Razuman“. (Roditelj br. 27) „Ljubazan.“ (Roditelj br. 38)
	Kreativnost N=10	„Da bude zanimljiv“. (Roditelj br. 47) „Poticati na razmišljanje“. (Roditelj br. 59)

Analizirajući i posljednje pitanje iz odgovora možemo da zaključimo kakav bi trebao da bude odgajatelj u interakciji sa djecom. Iz odgovora zaključujemo da najveći broj roditelja smatra da je to humanost, odnosno da je spreman da pomogne i upućuje djecu na dobra djela. Dok najmanji broj roditelja smatra da odgajatelj treba da posjeduje moralne kvalitete.

6. INTERPRETACIJA REZULTATA

U ovom dijelu rada bavit ćemo se interpretacijom prethodno predstavljenih rezultata istraživanja. U istraživanju smo se bavili percepcijom profesionalnog identiteta odgajatelja iz perspektive roditelja. Ovim istraživanjem smo htjeli, pomoću anketnog upitnika, dobiti uvid u percepciju svakog roditelja o profesionalnom identitetu odgajatelja, njihove stavove, koje su kompetencije najbitnije i šta najviše vrednuju kada je u pitanju profesionalni identitet odgajatelja u predškolskoj ustanovi. Prema rezultatima koje smo dobili istraživanje proizlazi kako roditelji smatraju da je najvažnija kompetencija kod odgajatelja interakcija i odnos sa djecom, da bude ljubazan, veseo, pristupačan, da se ponaša isto prema svojoj djeci i ne pravi razlike, da usmjerava djecu na pozitivna i dobra djela. Svjesni su te prepoznaju važnost ljubavi odgajatelja prema djeci i radu sa njima.

Iz istraživanja proizlazi kako roditelji shvataju ulogu odgajatelja u odgoju djece kao osobe koja potiče razvoj određenih osobina kod djece, ulogu promatrača – sa stručnog nivoa da uvidi potrebe i potencijal djeteta za rast i razvoj te da u skladu s tim odgovori na iste, ulogu prijatelja, obrazovnu ulogu, odgojnu ulogu, ulogu u poticanju i podršci djeci u njihovom razvoju u samostalno i sretno osobe, predavačku ulogu, ulogu osobe koja će biti djetetu podrška u razvoju.

Daje se zaključiti kako roditelji smatraju da su među poželjnim osobinama odgajatelja humanost, strpljivost, odgovornost, empatija, posvećenost, stručnost, fleksibilnost, komunikativnost, iskrenost, pravednost.

Istraživanje „Kako roditelji vide profesionalni identitet odgajatelja“ koje je provedeno u Rijeci najvažnijom misijom odgajatelja ispitanici procjenjuju odgajanje djece, dok učenje novih vještina i saradnju s roditeljima smatraju važnom misijom. Zanimljivo je da su saradnju s roditeljima navele samo majke. Za praćenje i usmjeravanje dječjeg ponašanja kao misiju zabilježilo je manji broj ispitanika. Jedan dio ispitanika, smatra da su misije odgajatelja zamjena roditelja, priprema za školu, obrazovanje djeteta, poticanje kreativnosti i autoritet. Kao glavnu ulogu odgajatelja u odgoju djece, ispitanici su naveli pomoć u odgoju i učenju. Odgovor jednog ispitanika bio je da je glavna uloga odgajatelja ‘biti kao druga mama’. Ispitanici su naveli kao kompetenciju odgajatelja profesionalnost, motiviranost, poznavanje muzike i sporta. U manjoj mjeri, spominju se pravednost i poznavanje psihologije, a još se pojavljuju smirenost, upornost, odgovornost, objektivnost, autoritet, susretljivost, intuitivnost, emocionalna i socijalna inteligencija, smisao zahumor, poznavanje anatomije i znanje prve

pomoći. Prema mišljenju ispitanika, odgajatelj bi trebao biti profesionalan i podržavajući. Kao bitne odlike u ponašanju, navedena je empatičnost, te pravednost i smirenost. Značajan postotak ispitanika naveo je da bi se odgajatelj trebao ponašati strpljivo, vedro, prijateljski, pristupačno i autoritativno. Također bi trebao biti uzoran, pošten i strog. Niti jedan ispitanik nije zaokružio da mu uopće nije važno da se odgajatelj stručno usavršava. Veći postotak od smatra da je stručno usavršavanje izuzetno važno, a najveći dio ispitanika, je mišljenja da je stručno usavršavanje odgajatelja važno za roditelja. Najvećem djelu ispitanika je važno da odgajatelj čita stručnu literaturu. Zanimljivo da su svi ispitanici uočili važnost čitanja literature. Zadnja tvrdnja odnosila se na neformalnu komunikaciju odgajatelja s roditeljima. Tačno polovica ispitanika izjasnila se da im je neformalna komunikacija vrlo važna.

Kada uporedimo rezultate koje smo dobili u našem istraživanju sa rezultatima istraživanja u Rijeci možemo zaključiti da se ispitanici u oba istraživanja veliki značaj pridaju ulozi odgajatelja koja bi trebala prvenstveno biti odgojna, a zatim i obrazovna. U istraživanju koje smo obavili dobili smo podatke da roditelji smatraju najvažnijom kompetencijom odgajatelja interakciju i odnose sa djecom, dok je taj rezultat u ovom drugom istraživanju profesionalnost, motiviranost, poznavanje muzike i sporta. Mišljenja roditelja se razlikuju kada je riječ o kompetencijama koje su značajne za profesionalni identitet odgajatelja, dok se u mnogim drugim odgovorima skoro u potpunosti slažu.

7. ZAKLJUČAK

Prvo istraživačko pitanje odnosilo se na mišljenje roditelja o ključnim kompetencijama odgajatelja. Prema dobivenim rezultatima, najveći broj roditelja tj. 66 je zabilježilo da se „U potpunosti slaže“ da su dvije kompetencije i to „Kreiranje poticajnog okruženja za učenje“ i „Profesionalni razvoj“ od velikom značaja, te 65 roditelja se „U potpunosti slaže“ da je kompetencija „Interakcija i odnosi sa djecom“ isto toliko važna za predškolskog odgajatelja.

Tvrdnja „Saradnja sa porodicom i zajednicom“ ima najmanji broj označenih „U potpunosti se slažem“ i to samo 56 ispitanika je zabilježilo ovaj odgovor.

Drugo istraživačko pitanje se odnosilo na stavove roditelja o značaju kompetencija rangirani od 1 - najviše značajna do 7-najmanje značajna. Prema dobivenim rezultatima možemo vidjeti da je 48 roditelja označili područje „ Interakcija i odnosi sa djecom,“ kao područje koje smatraju najviše značajnim, dok najmanje značajnim i to 24 roditelja smatraju „Jačanje inkluzije različitosti i demokratske vrijednosti“.

Trećim istraživačkim pitanjem željeli smo ispitati roditelje koje osobine odgajatelja smatraju najvažnijim. Najveći broj ispitanika je kazao da su motiviranost i poticanje dječije kreativnosti, te zatim altruizam i otvorenost duha među najvažnijim osobinama koje treba da ima predškolski odgajatelj.

Četvrto istraživačko pitanje se odnosilo na uloge koje treba da ima predškolski odgajatelj u odgoju djece. Prema rezultatima koje smo dobili među ulogama koje su roditelji naveli kao bitne za odgajatelja jesu predavačka uloga, motivaciona uloga, uloga procjenjivača. Odgajatelj bi trebao kroz igru da djecu uči. Prema mišljenju većine roditelja uloga odgajatelja trebala bi da bude obrazovna i odgojna.

Peto istraživačko pitanje se odnosilo na mišljenje roditelja o tome kako bi trebao da izgleda odgajatelj. Odgovore koje smo dobili jesu da odgajatelj treba da bude profesionalan, dosjetljiv, human, otvorenog duha. Većina roditelja smatra da odgajatelj treba da posjeduje znanje koje prenosi djeci, autoritet i jasno postavljena pravila koja ima u svom radu.

Šestim istraživačkim pitanjem željeli smo da istražimo mišljenje roditelja kakav bi trebao biti odgajatelj u interakciji sa djecom. Na osnovu rezultata koje smo dobili u istraživanju to su humanost, dosjetljivost, otvorenost duha, altruizam, socijabilnost, kreativnost. Mnogi roditelji smatraju da odgajatelj treba da budu spremni da pomognu, da usmjeravaju djecu na pozitivna i dobra djela, te da je otvoren i posvećen, spreman da u interakciji sa djecom razmišlja kao dijete.

U sedmom istraživačkom pitanju smo željeli da dobijemo odgovor koje posebne vještine ili talente prema mišljenju roditelja bi trebao da ima odgajatelj. Među odgovorima koje smo dobili to su sposobnost shvatanja djetetovih potreba, organizacija rada u vrtiću, inovativnost u radu, stvaralačke vještine, kreativnost.

Posljednje istraživačko pitanje se odnosilo na mišljenje roditelja o tome šta je presudno kada je u pitanju razvoj odgajateljskih kompetencija. U skladu sa dobivenim rezultatima, roditelji smatraju da je presudno u razvoju zdrav odnos sa svom djecom, da djeca žele da idu, a ne da plaču pred vrtićem, ljubav prema poslu kojim se bavi kao i odnos prema pojedinačnim potrebama djece. Među ostalim odgovorima je i dobar odnos sa porodicom, ostvariti uspješnu saradnju sa roditeljima u cilju boljeg djetetevog napredovanja, kao i kontinuirano obrazovanje kako bi se mogli pratiti savremeni trendovi u domenu predškolskog odgoja i obrazovanja.

Rezultati dobiveni istraživanjem u ovom radu dovodi nas do niza zaključaka. Utvrđene su minimalne razlike u procjenama kompetencija odgajatelja po mišljenju roditelja. Pokazalo se da roditelji smatraju da odgajatelj treba da budu najviše kompetentni u interakciji i odnosu sa djecom, ali i da djecu potiču na raznovrsne istraživačke aktivnosti i druženje, a time im omogućuju učenje čineći i saradjući, tj. konstruiranjem i sukonstruiranjem znanja.

Uloga odgajatelja je da kroz sistem obrazovanja odgaja djecu, što znači da vlastitim trudom, stručnošću i kompetencijama potrebnim za taj posao postiže ravnotežu između prenošenja znanja i prenošenja mudrosti koje će djeci koristiti u svakodnevnom i općenito, čitavom životu. Odgajatelj se pri tome služi svime što mu je na raspolaganju. Kompetentan odgajatelj stalno traga za novim rješenjima, za naučnim teorijama, za novim načinima i metodama koje će mu olakšati posao, a pri tom dovesti do boljih rezultata. Odgajatelj poštuje svako dijete pojedinačno trudeći se da pruži maksimum svakom djetetu, dok ujedno ukazuje djeci na važnost poštivanja različitosti među njima, bolje razumiju konstruktivističku filozofiju odgoja i obrazovanja i temeljnih principa predškolsstva.

S novim savremenim uslovima u vrtićima, koje većinom svi prihvataju, se popravilo i prostorno-materijalno okruženje, a samim tim se popravila i kvaliteta odgojno-obrazovne prakse. Odgajatelji su samokritični, bolje razumiju kvalitetu vlastitih obrazovnih ciljeva u radu s djecom kao i nivo očekivanja od samog sebe, zatim prati djecu u skladu sa ishodima razvoja i učenja.

Veoma je važno da saradnja između roditelja i odgajatelja bude na partnerskom nivou jer će jedino tako svi zajedno raditi za dobrobit djeteta.

Kompetencije odgajatelja su raznovrsne i one direktno utiču na pravilno odrastanje djeteta. Svaki odgajatelj, tokom čitavog svog radnog vijeka treba da uči, nadograđuje svoje znanje, razvija nove kompetencije koje će mu olakšati njegov posao.

POPIS LITERATURE

1. Bredekamp, S. (1994), *The Competence of EntryLevel Early Childhood Teachers*. In: Goffin, S. G., Day, D. (Eds.), *New Perspectives in Early Childhood Teacher Education: Bringing Practitioners into the Debate*. New York: Teachers College;
2. Day, C. (1999). *Developing Teachers – The Challenges of Lifelong Learning*. London: Falmer Press;
3. Domović, V. (2011). *Učiteljska profesija i profesionalni identitet učitelja/Učitelji i njihovi mentori*. Zagreb: Institut za društvena istraživanja;
4. Fatović, M. (2016). *Profesija i profesionalni razvoj odgajatelja*. Zagreb: Dječiji vrtić „Budućnost”;
5. Hoyle, E. (1975). Professionalism, professionalism and control in teaching. In: V. HOUGHTON et al. (Eds) *Management in Education: the management of organisations and individuals*. London. Ward Lock Educational in association with Open University Press);
6. Jurčević-Lozančić, A. (2005). *Predškolsko dijete u okruženju savremene porodice i vrtića*. Pretnja: Visoka učiteljska škola;
7. Jurčević-Lozančić, A. (2016). *Socijalne kompetencije u ranom djetinjstvu*. Zagreb: Učiteljski fakultet;
8. Jurčić, M. (2012). *Pedagoške kompetencije suvremenog učitelja*. Zagreb: RECEDO;
9. Jurčić, M. (2014). *Kompetentnost nastavnika — pedagoške i didaktičke dimenzije*, Pedagogijska istraživanja;
10. Kopas-Vukašinović, E. (2012). *Predškolska pedagogija u sistemu savremenog univerzitetskog obrazovanja budućih vaspitača*. Beograd: „Metodički obzori”;
11. Kostović-Vranješ, V., Ljubetić, M. (2008). *Kritične točke, pedagoške kompetencije učitelja*, Život i škola;
12. Krstović, J. (2007). *Europska perspektiva obrazovanja učitelja ili obrazovanje učitelja na razmeđu europskog i nacionalnog*. Pedagogijska istraživanja;
13. Kuntić, M. (2019). *Profesionalni razvoj odgajatelja*. Zagreb: Učiteljski fakultet;
14. Lane-Smith S. (2007). *Dobar roditelj*. Rijeka: Dušević & Kršovnik;
15. Lučić, K. (2007). *Odgajateljska profesija u suvremenoj odgojnoobrazovnoj ustanovi*. Odgojne znanosti;

16. Ljubetić, M. (2014). *Od suradnje do partnerstva obitelji, odgojno-obrazovne ustanove i zajednice*. Zagreb: Element;
17. Ljubetić, M., Mandarić-Vukušić, A. (2012). *Razumijevanje partnerstva i osposobljenost odgojitelja za građenje partnerskih odnosa s roditeljima*. Zenica: Islamski pedagoški fakultet;
18. Maleš, D. (1994). *Obitelj i obiteljski odgoj u suvremenim uvjetima*. Dijete, vrtić, obitelj;
19. Maleš, D. (1994). *Saradnja između roditeljskog doma i škole*. Đakovo: Nadbiskupski ordinarijat;
20. Maleš, D. (2015). *Partnerstvom obitelji i škole do uspješnog odgojno-obrazovnog rada*. Zagreb: Učiteljski fakultet;
21. Maleš, D., Kušević, B. (2011). *Nova paradigma obiteljskog odgoja*. Zagreb: Filozofski fakultet;
22. Maleš, D., Ljubetić, M. i Stričević, I. (2010). *Osposobljavanje budućih odgajatelja za rad s roditeljima*. Zadar: Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja;
23. Mendeš, B. (2018.). *Profesionalno obrazovanje odgojitelja predškolske djece*. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga. Pravilnik o načinu i uvjetima napredovanja u struci i promicanju u položajna zvanja odgojitelja i stručnih suradnika u dječjim vrtićima (1997.). Narodne novine, 10/97;
24. Miljak, A. (1996.). *Humanistički pristup teoriji i praksi predškolskog odgoja*. Zagreb: Persona;
25. Mužić, V. (1979). *Kibernetika u suvremenoj pedagogiji*. Zagreb: Školska knjiga;
26. Mužić, V. (1999). *Uvodu metodologiju: istraživanje odgoja i obrazovanja*. Zagreb: Educa;
27. Pavlović-Breneselović, D. (2014). *Kompetencije ili kompetentnost: različiti diskursi profesionalizma vaspitača. Vaspitanje i obrazovanje*;
28. Petrović-Sočo, B. (1995). *Ispitivanje stavova roditelja o suradnji s vrtićem*, Društvena istraživanja Zagreb;
29. Polić, M. (1993). *Odgoj i svijet(s)t*. Zagreb: Hrvatsko filološko društvo;
30. Rangelov-Jusović R. (2011). *Profesionalni razvoj odgajatelja-Kako realizovati sopstvene potencijale, Kvalitet predškolskog odgoja i obrazovanja u Bosni i Hercegovini*, Sarajev:APOSO;

31. Rangelov-Jusović, R. (2007). *Od saradnje ka partnerstvu*, Sarajevo: COI Step by Step;
32. Ross, R., Smith, B., Roberts, C., Kleiner, A. (2002), *Temeljni pojmovi o učenju u organizacijama.*, Zagreb: Mozaik knjiga;
33. Senge, P. M. (2003). *Peta disciplina – principi i praksa učeće organizacije*, Zagreb: Mozaik knjiga;
34. Slunjski, E., Šagud, M., Brajša-Žganec, A. (2003). *Kompetencije odgojitelja u vrtiću – organizaciji koja uči*, Pedagoški istraživanja;
35. Spodek, B. and Sarcho, N. (1990), *Preparing early childhood teachers*. In: Spodek, B. and Sarcho, N. (Eds.), *Early childhood teacher preparation*. New York: Teachers College;
36. Standardi kvaliteta rada odgajateljica, pedagogica i direktorica u predškolskom odgoju i obrazovanju, (2011). Sarajevo: Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje;
37. Stevanović, M., (2001), *Predškolsko dijete za budućnost*, Beograd, Tonimir;
38. Stričević, I. (2011). *Jačanje roditeljskih kompetencija kroz programe roditelja*. Zagreb: Filozofski fakultet;
39. Višnjić-Jevtić, A. (2014.). *Samoprocjena uspješnosti odgojitelja u ostvarivanju različitih oblika suradnje s obiteljima*. Zagreb: Učiteljski fakultet;
40. Višnjić-Jevtić, A. (2018.). *Odgojiteljska samoprocjena kompetencije za suradnju s roditeljima (Doktorski rad)*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu;
41. Zahiragić, N. (2019). *Uloga odgajatelja u predškolskim ustanovama*. Sarajevo: Filozofski fakultet;
42. Zuković, S. i Slijepčević, S. (2016). *Komunikacijska sposobnost u funkciji savjetodavnog rada školskog pedagoga*. U: M. Turk, S. Kušić, K. Mrnjauš, i J. Zloković (Ur.) *Suvremeni izazovi u radu (školskog) pedagoga* (str.87). Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci,.

Popis slika

Slika 1. Osnovni faktori lične kompetencije odgajatelja. Adaptirano prema Jurčić (2014), Kompetentnost nastavnika — pedagoške i didaktičke dimenzije. Pedagogijska istraživanja	10
Slika 2. Profil profesionalnih kompetencija odgajatelja. Adaptirano prema Jurčić (2014), Kompetentnost nastavnika — pedagoške i didaktičke dimenzije. Pedagogijska istraživanja	11
Slika 3. Prikaz razlike između profesionalnog razvoja i stručnog usavršavanja prema Takač, (2018), Profesionalnost i profesionalni razvoj učitelja/nastavnika/stručnih su-radnika.....	18

PRILOG

Anketni upitnik

Ovaj upitnik dio je istraživanja za diplomski rad na temu: "Percepcija profesionalnog identiteta odgajatelja iz perspektive roditelja". Anketa je anonimna te Vas molim da na ponuđena pitanja odgovorite iskreno.

Zahvaljujemo se na izdvojenom vremenu i saradnji.

Molim Vas zaokružite ili dopišite odgovor.

I DIO: Opći podaci

Spol: Ž M

Dob: _____

Obrazovni nivo:

- OS
- SSS
- VŠS
- VSS
- Magisterij / doktorat

Dob djeteta: _____

II DIO: Anketna pitanja

1. Molim Vas da procijenite stepen slaganja s navedenim tvrdnjama odabirući broj koji ga najbolje odražava, pri čemu 1 znači najniži stepen slaganja, a 5 najviši.

U kojoj mjeri smatrate da su sljedeće kompetencije značajne za predškolske odgajatelje					
	1	2	3	4	5
Interakcije i odnos sa djecom					

Kompetencije koje se odnose na uključenost odgajatelja u smislene i uzajamne interakcije kako bi podržao razvoj i učenje djeteta.					
Saradnja sa porodicom i zajednicom Uz sebe veže kompetencije koje se odnose na promoviranje partnerstva s obitelji te korištenje resursa zajednice i kultura obitelji za podršku dječjeg razvoja i obogaćenje iskustva učenja djece					
Jačanje inkluzije, različitosti i demokratskih vrijednosti Kompetencije koje se odnose na pružanje jednakih mogućnosti za učenje i sudjelovanje svakom djetetu, bez obzira na spol, dob, jezik, kulturu, etničku/nacionalnu pripadnost, posebne potrebe, strukturu obitelji ili socioekonomski status; pružanje pomoći djeci u razumijevanju, uvažavanju i prihvaćanju različitosti.					
Praćenje, procjenjivanje i planiranje odgojno-obrazovnog rada Uz sebe veže kompetenciju sustavnog i redovitog praćenja učenja, napretka i postignuća svakog djeteta					
Korištenje različitih strategija poučavanja odnose se na područje za koje je potrebno posjedovati kompetencije kao što su korištenje različitih strategija poučavanja kojima se djecu potiče na aktivno sudjelovanje u usvajanju znanja, vještina i kompetencija, čime se stvara podloga za cjeloživotno učenje; korištenje različitih strategija poučavanja kojima se podržava socijalni i emocionalni razvoj djece; osmišljavanje aktivnosti na temelju kompetencija i iskustava djece kako bi se podržao njihov daljnji razvoj i učenje					
Kreiranje poticajnog okruženja za učenje Kompetencije potrebne za osiguranje okruženja za učenje koje pridonosi dobrobiti djece; osiguranje sigurnog, poticajnog, inkluzivnog fizičkog okruženja koje djecu potiče na istraživanje, samostalnost i učenje; te stvaranje					

okruženja koje promovira zajedništvo i potiče djecu na stvaranje kulture grupe.					
Profesionalni razvoj obuhvaća kompetenciju kontinuiranog unapređivanja vlastitih kompetencija kako bi se održala visoka kvaliteta prakse i kako bi odgajatelji bili u koraku s promjenjivim zahtjevima suvremenog društva.					

2. Molimo Vas da rangirate navedene kompetencije (od 1- smatram da je *najviše značajna* za predškolske odgajatelje do 7- *najmanje je značajna*) . Unesite broj koji označava rang ispred navedene kompetencije. Ako na primjer smatrate da je najviše značajna kompetencija saradnja sa „porodicom i zajednicom“, na crtu ispred upišite broj 1.

- _____ Interakcija i odnos sa djecom
- _____ Saradnja sa porodicom i zajednicom
- _____ Jačanje inkluzije, različitosti i demokratske vrijednosti
- _____ Praćenje, procjenjivanje i planiranje odgojno-obrazovnog rada
- _____ Korištenje različitih strategija poučavanja
- _____ Kreiranje poticajnog okruženja za učenje
- _____ Kompetencije potrebne za profesionalni razvoj

3. Možete li izdvojiti pet osobina odgajatelja koje Vi smatrate najvažnijim?

4. Koje uloge prema Vašem mišljenju treba da ima predškolski odgajatelj u odgoju djece?

5. Kako bi prema Vašem mišljenju trebao da izgleda odgajatelj?

6. Kakav bi prema Vašem mišljenju trebao biti odgajatelj u interakciji sa djecom?

7. Koje posebne vještine ili talente prema Vašem mišljenju bi trebao da ima odgajatelj?

8. Šta smatrate da je presudno kada je u pitanju razvoj odgajateljskih kompetencija?

HVALA NA IZDVOJENOM VREMENU!